

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N. 11
Nov.
1945
Pris 50 öre

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

I Helsinglands

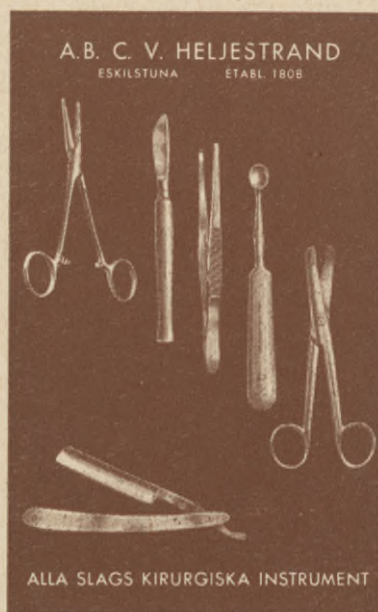
urgamla linbygd

tillverkas landets förnämsta

*Hemslöjdsgarn
av lin*

känt och välkänt av alla
utövare av hemvävning.

Holma-Helsinglands
Linspinneri & Väfveri Aktiebolag
SÖRFORSA

STOCKHOLM

Minska Edra utgifter - köp hos oss!
Se här några exempel på våra priser:
Affärskuvert, 0:60 pr 100 st. Brevblock,
100 blad, 0:85. Helark, dubbla, pr 100
ark 1:75. Kortlåda med 100 kort och
reg., 4:85. Reservoirpennor, div. mär-
ken, ral. priser. Snörpärmar, kvarto pr
ds. 3:80
KONTORSLAGRET, G:la Brogatan 36.
Telefon 20 64 58.

IFA ETT NAMN ATT MINNAS
då det gäller porträtt- och interiörfoto-
grafering, förstoringar m. m.
Drottninggatan 114 — STOCKHOLM
Telefon 3119 82

ALLT FÖR KONTORET
Carbonpapper, färgband, stenciler,
dupliceringsfärg, häftklammer, häft-
apparater, finpapper, duplicerings-
papper, pärmar m. m.
Trycksaker från eget tryckeri
TYCHO WRETMAN
Kungstensg. 38. Tel. 31 93 55, 31 63 49.

JU TELUMP
Säckar och juteväv köpes. Fördämnings-
mattor, cisterner, sand- och torkgaltar
skljas. Koksgrutor, Järnbalkar och Plåt.
A. JÖNSSON & C: o
Timmermansgat. 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

KOKS
A.-B. JOHN ENEQUIST
KOL
Stockholm 5 - Tel. 67 02 50

Södermalms Slakteri A.-B.
Kött- & Charkuteriaffär
Fabrik och kontor: Hornsg.
66 B. Tel. Växel 23 02 50
Försäljningslokaler: Långholmsgatan
12-14, Hornsgatan 66 B. Tel. 23 02 50.

Svenskt Papper
Aktiebolag
Sveavägen 98, Stockholm
Alla slag av papper för
tryckerier.

Specialitet
Tryckpapper för böcker och
tidskrifter - Broschyromslag.

GYNNA ANNONSÖRERNA!

STOCKHOLMS FÖRORTER

A. H. Thenor
ÄLV SJÖ

Johan Skyttes väg 212 — Tel. 47 02 07

AVESTA

BRÖD och färska
MEJERIVAROR
från
KOOPERATIVA
MJÖLKFÖRENINGEN
AVESTA

BETALD ANNONSPLATS

BODEN

GUNHILD ISAKSSONS
DAMFRISERING
Tel. 11 49
YRKESKICKLIG PERSONAL
alltid till Eder tjänst.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

NOV. 1945

Utkommer en
gång i månaden
8:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Herr Backlund och de partiellt arbetsföra

I en artikel i en av ABF:s studiehandböcker, "Freden och framtiden" har redaktör Sven Backlund riktat ett fult angrepp mot de partiellt arbetsförs organisationer, ett angrepp som fordrar ett bemötande. Herr Backlund behandlar i sin artikel våra plikter mot krigets offer och kommer därvid in på frågan om invaliderna och de partiellt arbetsföra överhuvud taget och deras ställning till samhället.

Enligt herr Backlund tycks det inte finnas mer än en människa i detta land som verkligen kan och vill göra något för de partiellt arbetsföra, nämligen ing. Cederström, vilken enligt hr Backlund genom sin "socialstad" skulle kunna tillförsäkra den partiella arbetskraften sysselsättning och varaktig omvårdnad.

Men hur är det med de partiellt arbetsförs egna organisationer? Jo, säger herr Backlund, "här i Sverige saknar invaliderna effektiva organisationer". Det finns visserligen riksorganisationer för de blinda, de döva, de vanföra och de lungsjuka — "men de äro långt ifrån att kallas kamporganisationer. De äro snarare institutioner där invaliderna äro föremål för en f. ö. understundom tvivelaktig välgörenhet, som markeras av en ganska skamlös exploatering".

Man torde utan vidare kunna fastslå att här är röstten Jakobs men händerna Esaus. Ing. Cederströms förekomst i sammanhanget ger syn för denna sagan. Herr Backlund själv har inte någonsin haft den minsta kontakt med eller inblick i de partiellt arbetsförs organisationer och deras verksamhet. Hans uttalande om dessamma bevisar f. ö. detta. Han har helt enkelt utan vidare accepterat och vidarebefordrat ett subjektivt omdöme, han har satt sitt namn under ett påstående, vars sanningshalt han inte ens brytt sig om att kontrollera. Att kalla detta omdömeslöshet och ovederhäftighet är för svaga ord — det är helt enkelt brottsligt att i en skrift, som är avsedd att utgöra en handledning för en stor folkrörelses studier i efterkrigsproblemen publicera absolut osanna och för de partiellt arbetsförs organisationer direkt kränkande uppgifter.

Det lärer knappast heller ABF — med vilket De Lungsjukas Riksförbund dock har ett gott samarbete — till någon större heder att stå som förläggare till herr Backlunds artikel även om man får anse att det skett av förbiseende och inte av ond mening.

Hur förhåller det sig nu med de blindas, de dövas och dövstummas, de vanförs och de lungsjukas organisationer, äro de att anse som institutioner "för en tvivelaktig välgörenhet"? När och hur ha de "skamlöst exploaterat" sina medlemmar? Vi vet att herr Backlund inte kan svara på dessa frågor. Vad vi däremot vet är, att dessa organisationer, vilka intimt samarbeta i "Samarbetskommittén för partiellt arbetsföra" genom sin verksamhet tillvunnit sig aktning inte bara hos statliga och kommunala myndigheter utan även hos den omdömesgilla delen av den socialt intresserade allmänheten. Organisationerna ha ett ganska likartat arbetsprogram och ingen av dem har satt den privata välgörenheten som sin väsentliga uppgift. Parollen är i samtliga fall: hjälp till självhjälp med samhällets bistånd.

Vad De Lungsjukas Riksförbund beträffar räcker det att hänvisa till förbundets stadgar, där det står att läsa följande: "I Förbundets uppgift ingår icke att bedriva insamlings- och understödsverksamhet för enskilda lungsjuka i någon form". Däremot stöder förbundet inte bara moraliskt utan även i mycket stor utsträckning även ekonomiskt medlemmarnas studiesträvanden i och för yrkesutbildning och omskolning. Förbundets huvudsakliga uppgift är emellertid att genom sammanslutning av landets lungsjuka och deras lokala organisationer bl. a. verka för att de lungsjuka i Sverige beredas effektiv och värdig eftervård, yrkesutbildning i lämpliga yrken, förbättrade bostads- och levnadsförhållanden, vidare att bedriva ett målmedvetet upplysningsarbete i medicinska och sociala frågor, som beröra tuberkulosen och dess bekämpande, att söka åstadkomma att medellösa och mindre bemedlade lungsjuka, som för sin försörjning och vård äro hänvisade

till hjälp från det allmänna, erhålla understöd tillräckliga för en från hälsosynpunkt tillfredsställande levnadsstandard, samt att dessa understöd icke utbetalas under förödmjukande former.

Detta är alltså några av Förbundets uppgifter. Sedan kommer frågan: är Förbundet en "kamporganisation" eller inte? Om herr Backlund med "kamporganisation" menar en organisation, som i sin verksamhet använder "kampmedel" för att bekämpa rådande samhällsförhållanden, måste vi svara nej. Men om med kamporganisation menas att Förbundet genom att söka bilda en opinion mot rådande missförhållanden ifråga om de lungsjuka och i *samarbete med* statliga och kommunala myndigheter söker bekämpa dessa missförhållanden, ja, då kan Förbundet anses som en kamporganisation.

Det är också på denna senare väg vi nått de framgångar i vårt arbete, som vi trots herr Backlund och Cederström kunnat notera. Förbundets socialvårdskonferenser — som hittills i samverkan med statliga och kommunala myndigheter, länsstyrelser och landsting, läkare, fattigvårdsstyrelser, arbetsgivare och fackföreningar m. fl. hållits i tolv län ha möjliggjort en intimare kontakt mellan de lungsjuka och de socialvårdande organen och fruktbringande överläggningar om de lungsjukas många olika problem ha genom dessa konferenser kommit till stånd. Konferenserna ha även givit konkreta resultat i form av åtgärder till de lungsjukas fromma av fattigvårdsstyrelser, landsting och länsarbetsnämnder. Sålunda torde Arbetsmarknads-kommissionens beslut om tillsättande av arbetsberedningsassistenter för partiellt arbetsföra vid samtliga länsarbetsnämnder i landet få anses till stor del vara en följd av de önskemål i detta avseende som uttalats vid De Lungsjukas Riksförbunds socialvårdskonferenser.

Att Förbundets framställningar och uppvaktningar hos socialministern, statens inspektör för fattigvård och barnavård, livsmedelskommissionen m. fl. myndigheter givit till resultat stora utredningar i eftervårdsfrågan, rekommendationer till landets fattigvårdsstyrelser om ett bättre tillgodoseende av de lungsjukas merbehov — som också medfört resultat — extra livsmedelsransoner till de lungsjuka under kristiden m. m. torde för våra läsare vara alltför väl känt för att här behöva upprepas. Att de partiellt arbetsföras organisationer har ett gott anseende hos de socialvårdande organen torde f. ö. framgå bl. a. därav att representanter för dessa organisationer tillkallats som ledamöter av eller sakkunniga i statliga och kommunala kommittéer, som ha att behandla för de partiellt arbetsföra vitala frågor.

Detta torde vara nog sagt. Vi ha f. ö. för dagen ingen-

DE LUNGSJUKAS PROBLEM ÄR ETT SOCIALT PROBLEM

som alltmer tränger i förgrunden, skriver *Västernorrlands Allehanda* med anledning av den nyligen hållna socialvårdskonferensen i Härnösand. Allt för litet görs från allmänhetens sida för deras eftervård, allt för litet görs för att hjälpa dem att inordna sig i arbetslivet, vilka utskrivs från sanatorierna som botade och smittofria.

Det går inte att lämna dem åt sig själva. De är känsliga efter sjukdomen och ett olämpligt arbete innebär risk för återfall. Det är heller inte utan betydelse hur kost och bostad är beskaffad. Man har att räkna med att fast de nyutskrivnas arbetsförmåga åtminstone till en början är nedsatt, så kan de i alla fall arbeta sina timmar. Och de vill arbeta, de önskar intet högre, men de måste få det arbete som passar dem. I vissa fall är överföring till andra arbeten nödvändig, från tyngre till lättare. Här anmäler sig behovet av omskolning.

Denna arbetskraft får helt enkelt inte lämnas obrukad. Den måste tas till vara inte blott för patientens skull — tillfrisknandet går lättare om han eller hon slipper gå sysslös — utan även för samhällets skull. Vi har inte råd att avvara dessa medborgares insats i arbetslivet. Och det är så mycket angelägnare att ett krafttag görs som tuberkulosen i stor utsträckning drabbar människor i yngre åldrar. Vid socialvårdskonferensen i Härnösand framhölls det som värdefullt om de lungsjuka kunde beredas tillfälle till yrkesundervisning och omskolning vid redan existerande yrkesskolor och exempelvis vid vanförestalterna. Man kan understryka landstingsdirektörens ord om det avita däri, att inte samhället självmant och av egen drift löser detta problem, utan att de sjuka själva måste bilda en riksförbund för att söka få någon rättsida på saken.

Tbc-vården är inte endast en medicinsk angelägenhet utan i allra högsta grad en social. Det är till ringa nytta att kasta ut pengar för sanatorievård om de botade genom försummad eftervård får recidiv och inte kan klara sin existens genom eget arbete. Det är på tiden att stat och kommun ändrar sin anställningspolitik mot de partiellt arbetsföra. F. n. äro stat och kommun de arbetsgivare som ställer strängaste kraven på friskhetsintyg. Det allmänna borde väl i stället föregå med gott exempel och ta sig an de partiellt arbetsföra. Det var glädjande höra att Västernorrlands läns landsting i det avseendet visat förståelse för detta problem, slutar den citerade tidningen.

ting mera att tillägga än att det vore synnerligen tacknämligt, om herr Backlund nästa gång han producerar sig i sociala frågor först inhämtar för ändamålet behövliga kunskaper. Det är f. ö. inte första gången herr Backlund gör sig känd för ovederhäftiga skrivelser.

J. S—n.

De Lungsjukas Riksförbunds 12:e socialvårdskonferens har hållits i Härnösand

Västernorrlands Lungsjukas Centralförening arrangerar. — Livlig tillslutning och givande diskussion.

Från höger landstingsdirektör Helmer Molander, landshövding R. Stattin, förbundsordförande Erik Frithiof, ordföranden i länsföreningen Yngve Mattsson.

Den tolfte i raden av de av De Lungsjukas Riksförbund över hela landet och för de olika länen anordnade socialvårdskonferenserna hölls söndagen den 7 okt. i Härnösand. Inbjudare var Västernorrlands Lungsjukas Centralförening och inemot 200 deltagare hade infunnit sig, representerande landsting och fattigvårdsstyrelser eller företrädande läkar- och sjuksköterskekårer, arbetare- och arbetsgivareorganisationer, länsarbetsnämnd, länspress m. m.

Konferensen öppnades av ordföranden i Västernorrlands Lungsjukas Centralförening, herr Yngve Mattsson, varefter konferensens ordförande, redaktör Arne Olsson, i ett hälsningsanförande underströk betydelsen av den fråga, de lungsjukas eftervård, som framför allt fört konferensen samman.

Därefter gav landshövding Ragnar Stattin en intressant överblick över socialvårdsbegreppets utveckling under den senaste mansåldern. Medan socialvården tidigare syftat till att avhjälpa ett redan uppkommet nödläge, går man nu alltmer in för en förebyggande politik. Avsikten är att skapa ökad trygghet för medborgarna. Men detta bör icke ske genom enbart understödande åtgärder. Självförsörjningsförmågans utnyttjande och häv-

dande måste utgöra grunden. Att genom utbildning och arbetsberedning ge den partiellt arbetslösa möjlighet att försörja sig själv och därigenom gagna det samhälle i vilket han lever är därför ett mål för en god socialvård.

Yrkesutbildningen måste ordnas.

Att tro, att tuberkulosen kommer att försvinna med ett trollslag en vacker dag genom upptäckandet av ett eller annat universalmedel, vilket med en gång skulle göra både sanatorier och eftervårdsproblem till kuriosas, är en uppfattning, som tyvärr inte är alltför sällsynt, framhöll 1:ste provinsialläkaren Allan Melander i ett uttömmande och livfullt inledningsanförande. Det tuberkulosfria samhället är en utopi i allra högsta grad, trots alla förhandsnotiser om undergörande läkemedel. Och tuberkulosen som sjukdomsform kommer säkerligen att för avsevärd framtid vara ett medicinskt problem av första rangen. Vad vi skall gå in för är den förebyggande vården och den eftervård som vi skall ha för att göra livet lättare för de människor som råkat ut för sjukdomen. Och vi måste ha klart för oss att tbc alltför ofta är en betydande sjukdom, även om den gått tillbaka, i varje fall dödlighetssiffrorna, under senare år.

Efter att ha belyst orsakerna till att lungtuberkulosen alltid måste medföra ett eftervårds- och omskolningsproblem av första ordningen övergick doktor Melander till några

synpunkter på de lungsjukas omskolning och yrkesutbildning. Beträffande de alltjämt smittoförande fallen, så borde en yrkesutbildning vid något av länets större sanatorier kunna ordnas, varför inte en planerad anstalt i Örnsköldsvik, som då i viss mån skulle få B-anstalts karaktär. Men i fråga om de icke smittoförande fallen, de mer eller mindre restläkta, borde utbildningen med fördel kunna försiggå vid redan förefintliga yrkesskolor och vanförestalter, och varför inte hos privata arbetsgivare, som kunna ge yrkesutbildning. Att dispensären hela tiden måste utöva en fortlöpande kontroll är självfallet, inte minst för undvikande av recidiv. Goda bostäder, ordentlig kost och omvårdnad äro önskemål, så att vederbörande ej släppas vind för våg efter att ha hänvisats till en arbetsledare.

En arbetsförmedling, som är effektiv och som är inriktad på att hjälpa just de läkta och defektläkta lungsjuka till arbete, måste inrättas. Det gäller här att övervinna en rad gamla fördomar om de lungsjuka eller f. d. lungsjuka som arbetskraft. Staten, landstinget och kommunerna måste gå i spetsen.

Också de kroniska bacillbärarna måste inordnas i samhället. Numerärt sett utgöra de kanske ej ett så stort inslag. Men av humanitära skäl kunna de under inga omständigheter lämnas utanför vid lösandet av eftervårdsfrågorna.

Landstinget och eftervården.

Så framträdde representanten för den kanske mäktigaste av de inbjudna organisationerna, landstingsdirektör Helmer Molander. Han gav en av åtskilliga dråpliga poänger kryddad framställning av sjukvårdsväsendets utveckling inom Västernorrlands län under de senaste tvåhundra åren, en framställning som började med tre vårdplatser 1788 och slutade med en och en halv million kronor enbart till tuberkulosvården. Tydligare kan knappast landstingets intresse demonstreras. Sedan nu den aktiva vårdens krav på platser fyllts, och man inom något år kan räkna med ett visst platsöverskott, kommer säkerligen landstinget att med välvilligt bistånd ta sig an eftervårdsproblemet. Landstingsdirektören gav i fortsättningen vissa antydningar om lösandet av eftervårdens lokalfråga.

Det föreföll honom f. ö. avita, att den som lider av en svår sjukdom eller av dess följder, skall vara nödsakad att bilda en organisation och kämpa för att få sina rättmätiga krav tillgodosedda i samhället. Det borde vara så att myndigheterna försökte inränga dessa, som blivit sjuka oförskyllt, på de platser, där de kunna göra rätt för sig. Lyckligast är naturligtvis en samverkan mellan staten, kommunerna och landstingen och de lungsjuka själva.

De sjukas representant.

Det sista inledningsföredraget hölls av förbundsordföranden i De Lungsjukas Riksförbund, Erik Frithiof. I en replik till doktor Melander underströk han betydelsen av att ingen lagstiftning komme till stånd, som kunde användas som tillhygge mot obekväma lungsjuka. En lagstiftning mot sociala element finge absolut icke drabba oförvitliga medborgare, en synpunkt i vilken doktor Melander f. ö. på det livligaste instämde.

I fortsättningen hävdade herr Frithiof med kraft och skicklighet den lungsjukes rätt till yrkesutbildning och arbete. Den partiella arbetskraften, rätt använd, vore helt en-

kelt fullgod arbetskraft. Och sådan har samhället med nuvarande befolkningsutveckling på intet sätt råd att undvara. Man får hoppas att man på ansvarigt håll alltmer inser betydelsen av att medicinsk och social vård går hand i hand. Utan en effektiv eftervård kan man inte tala om en effektiv tbc-vård. Men det är många problem som måste lösas. Bostadsfrågan är ingalunda det minst brännande.

Vad beträffar organiserandet av de lungsjuka, så är det uppenbart att riksförbundet redan fyllt en mycket betydelsefull uppgift. Det är inte litet som redan har uppnåtts. Lokalorganisationer har bildats. Folkhushållningsministern har uppvakts och på så sätt har extra ransoner för de lungsjuka under kristiden kommit till. Genom aktioner i riksdagen har fria kvävgasresor uppnåtts för de mindre bemedlade. I detta sammanhang meddelade herr Frithiof att Norrbottens landsting beslutat anslå inte mindre än 325,000 kr. till de lungsjukas eftervård att fördelas med 100,000 kronor för omskolning utanför länet och med 225,000 kronor för yrkesskoleutbildning inom länet. Heder åt ett sådant landsting!

En bortglömd grupp.

Med förbundsordförandens föredrag var de egentliga inledningsanförandenas rad avslutad, men som ett femte inledningsanförande kan man nästan beteckna överläkare Einar Ljunggrens temperamentsfulla inlägg i den efterföljande livliga men sakliga och givande diskussionen. Han beklagade att riksförbundet inte heter De tuberkulösa Riksförbundet. Ty det nuvarande namnet har gjort att en grupp tuberkulösa, för vilka han själv personligen mycket intresserat sig, blivit så gott som helt bortglömd, och detta ändå en grupp, där sjukdomens invalidiserande inverkan fått de beklagligaste följder i socialt avseende. Han syftade på det långt ifrån obetydliga antalet fall av urogenitaltuberkulos, som årligen inträffar i riket. Från social och även ur ren sjukvårdssynpunkt är deras läge ytterst beklagligt. Vårdanstalter finnas ej. De samhällsanitära olägenheterna av denna grupps obeaktade krav äro betydande. Något måste göras för dessa sjuka. De som närmast ligger till att ta sig an deras sak, är just De Lungsjukas Riksförbund. Här får ingen kategoriklyvning ske.

Den efterföljande debatten — vad som sades, och vad man saknade.

I den därpå följande diskussionen kommo både landstingets och läkarkårens synpunkter på problemen att närmare utvecklas. Även från arbetsförmedlingshåll gjordes klarläggande framställningar i detaljfrågor. Också fattigvårdens representanter läto höra av sig. Men vad man däremot saknade, var röster ur arbetsgivarlägret och från de fackliga organisationerna. Intressant hade också varit att få höra någon dispensärsköterskas syn på doktor Melanders förslag, att dispensärvården borde utbyggas till att omfatta även eftervårdande verksamhet i högre grad, än som med nuvarande resurser kan vara fallet.

Slutomdömet om konferensen måste dock bli ett ovanligt givande och klarläggande meningsutbyte i en högst aktuell samhällsfråga. Västernorrlands Lungsjukas Centralförening kan känna sig både stolt och nöjd över resultatet av sitt initiativ.

Svenskar med färg

I.

TAGE ERLANDER - arbetsam f.d. arbetsminister

Status presenterar härmed en ny artikelserie, som säkerligen kommer att tilldraga sig våra läsares intresse. Serien har döpts till "Svenskar med färg" och är författad av sign. Pencil, bakom vilken döljer sig en inte minst inom socialt intresserade kretsar känd och välkänd skribent. Han kommer här att ge några intima porträtt av svenskar "som det talas om". Porträtten kommer att målas i varma färger, dock utan rädsla för karikatyren.

Fråga vaktposten utanför Kanslihuset, vilket statsråd, som är morgonpigast och Ni får till svar: "Jo, det är Erlander, naturligtvis!"

Analyserar man denna djupa sanning, sönderfaller den i två delar. Dels är det alltså Erlander, som är morgonpigast och dels är det naturligtvis. Båda påståendena innebär en anmärkningsvärd karaktäristik.

Men det vill också till, Värmlänningen, som blev pamp söder om landsvägen och som har klättrat upp till statsrådstaburetten, måste ha god arbetslust, politisk begåvning, hästminne och fighting spirit.

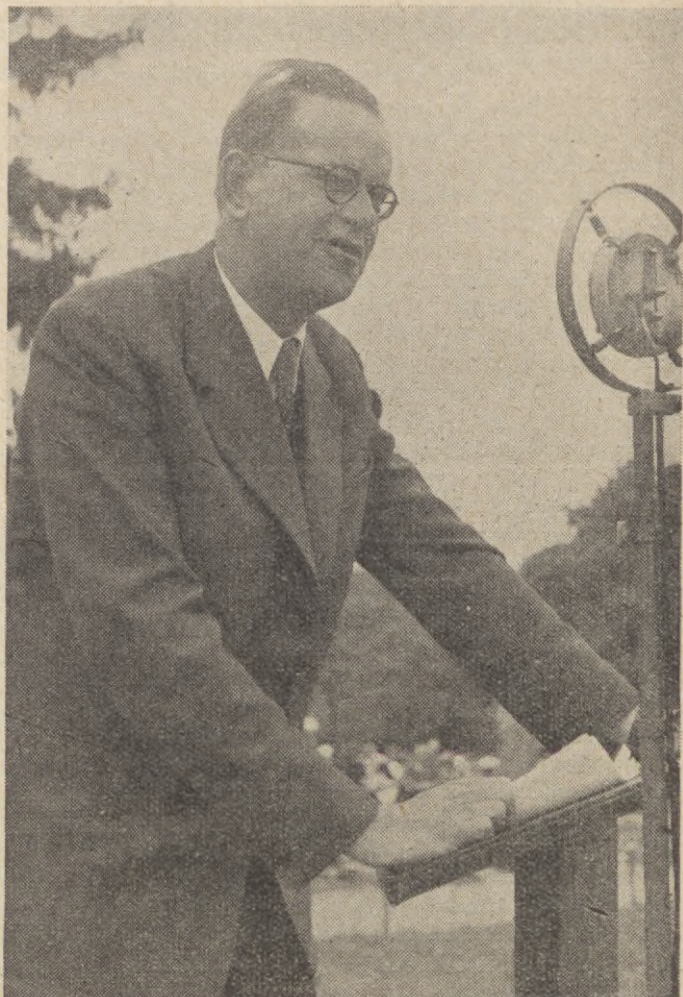
Erlander tillhör tredje generationen inom socialdemokratiska partiet och han skriver födelseåret 1901. Studentexamen tog han i Karlstad och kom sedan till Lund, där han uppträdde inte bara som akademiker utan även som kommunalpolitiker. Han blev således fil. kand. 1928 och några år senare stadsfullmäktige. Mellan åren 1932—38 var han redaktionssekreterare för Svensk Uppslagsbok och därifrån hoppade han bättre upp, nämligen till statssekreterare åt socialminister Möller. Dessa två drog sedan det sociala lasset i par — även sedan Erlander 1944 blev konsultativt statsråd, i vilken egenskap han blev något av vår förste arbetsminister.

Organistonen från Ransäter är således byggd av ett virke, som gör en god politiker. Endast en viktig egenskap är ännu inte riktigt klar — den fysiska råstyrkan. Någon prinsessa på ärten är han visserligen inte, men regeringskollegerna önskar nog ibland att kamrat Tage ville ta igen sig litet mera.

Särskilt för yngre socialt och politiskt intresserat folk är Erlander ett löfte om friska tag i samhällsbygget. Man gläds åt hans okonventionella stil, åt hans beska men samtidigt ren-

Hobbyutställning på Söderby. En trevlig hobbyutställning var under veckan 16—22 oktober anordnad på Söderby sjukhus där olika slags handarbeten, målningar m. m. utställdes i arbetssalen. Utställningen hade tillkommit dels för att stimulera patienternas intresse för den nya arbetsterapi, som nu införts på sjukhuset dels för att visa intresserade bland allmänheten vad man kan åstadkomma.

Sedan juli i år har nämligen sjukhusdirektionen i Stockholm anställt en skicklig arbetsterapist, fröken Ann-Mari Eriksson-Hoke, som tre dagar i veckan undervisar patienterna i sömnad, stickning, virkning, vävning, målning, teckning

Erlander är en intensiv och flitig talare. Hans sätt att knäa i talarstolen ger association av "mannen som bryter sig ur klippan".

håriga humor. Och man hoppas på hans bistånd, när det gäller att göra uttrycket "folkhemmet" till mer än en god propagandafas. Hans insatser som ordförande i befolkningskommissionen II kommer säkert att infria många sådana förhoppningar. Själv säger han i detta sammanhang:

Om det ordnas så illa, att folk tvingas att välja mellan å ena sidan barnen och å andra sidan en hygglig standard, kan det hända, att man väljer den högre standarden. Det är inte alltid säkert, att det är egoistiska motiv, som framkallar ett sådant val. Ibland kan det just vara hänsyn till att man inte vill låta barnen växa upp i hur torftig miljö som helst, som faller utslaget. Den äldre och den medelålders generationen har för starka intryck från sin egen barndom för att riktigt kunna komma ifrån, att fattigdom och stort barnantal hör ihop.

Det var kanske därför den mest chockerande utnämningen

m. m. Att itresset varit stort framgick också av utställningen, där man såg ett stort antal trevliga handarbeten, såsom stickade jumprar, klänningar, vävda halsdukar, småmattor, virkade spetsar, keramikarbeten, modellbåtar och mycket annat. Fröken Eriksson-Hoke intygar också att patienterna stortrivs med denna nya form av arbetsterapi, vilken i motsats till den förut bedrivna — som mest bestått i lagning av sjukhusets linne o. d. — förmår att väcka vederbörandes intresse för sysselsättning under sanatorievistelsen.

Det är att hoppas att denna nya och lustbetonade form av arbetsterapi inom en snar framtid genomföres även på andra sanatorier i Sverige.

Partiellt arbetsföra böra ha företräde till kioskhandel

Kommunens anställningsprinciper bör revideras. — Kommitté i Upsala framlägger förslag.

Med anledning av en motion i Upsala stadsfullmäktige av rektor Lundh m. fl. utsågo stadsfullmäktige i Upsala den 16 juni 1944 en kommitté med uppgift att verkställa en inventering av sådana arbeten och anställningar som kunna befinnas lämpliga för partiellt arbetsföra samt att inkomma med förslag till lämpliga åtgärder för att i största möjliga utsträckning bereda de partiellt arbetsföra bättre utbildnings- och utkomstmöjligheter.

Kommittén har nu slutfört sitt uppdrag och har till stadsfullmäktige överlämnat en utredning, vilken utmynnar i förslag, dels att stadsfullmäktige måtte besluta att anmoda vederbörande kommunala myndigheter att vid medverkan till beslut om tillstånd till kioskhandel ävensom korv-, glass- och tidningsförsäljning etc. tillse att om möjligt partiellt arbetsföra person beredes företrädesrätt, dels att anmoda de kommunala myndigheterna att vid anställande av extra tjänsteman eller arvodesavlönad befattningshavare jämställa partiellt arbetsföra person med medsökande, därest nedsättningen av arbetsförmågan prövas icke medföra fara eller avsevärt hinder i arbetet samt vederbörande i övrigt är lika lämplig som medsökande och dels slutligen att tillsätta en särskild arbetsberedningsnämnd med av kommittén föreslagen sammansättning och med uppdrag att handha överinseendet av arbetsberedningen m. m. för de partiellt arbetsföra i Upsala.

Vad beträffar de partiellt arbetsföra lungsjuka framhåller kommittén bl. a. att det är av största vikt att de tillfrisknade eller defektläkta återföras till ett för varje särskilt fall lämpat arbete. En arbetsberedningsverksamhet med

detta syfte försvåras emellertid ofta av smittofara eller snarare smittorädsla, varjämte den sjuke givetvis ofta på grund av den genomgångna sjukdomen och inaktiviteten fått sin arbetsförmåga nedsatt under den arbetstakt, som erfordras. Följden härav blir, att den sjuke eller defektläkte ofta i fråga om rätten till arbete kommer att stå tillbaka för den friske eller fullt arbetsföre, eftersom det avgörande är efterfrågan och tillgång på fullvärdig arbetskraft. Utan samhällets stöd komma i varje fall ofta stora skaror av arbetslösa tuberkulösa personer att kämpa en fruktlös kamp gentemot sociala fördomar mot lungtuberkulösa i konkurrens med friska personer. Visserligen får mången lungsjuk återgå till tidigare arbete, en lycklig situation, om arbetet under de nya betingelserna passar honom, men för ett stort antal personer måste arbetstillfällena förmedlas eller beredas. Därvid måste av lättförstådda skäl en långt gående individualisering tillämpas.

Många lungtuberkulösa se sig emellertid nödsakade taga saken i egna händer och ställas inför valet full arbetstid med måhända fysiskt mycket krävande arbete eller intet arbete alls, och enda utvägen blir då ofta, att de under uppgift om fullgod hälsa åtaga sig arbetsuppgifter, vilka snart bliva dem övermäktiga och till följd därav leda till recidiv av sjukdomen. Ofta händer dock, att de i resignationens tecken söka följa givna råd om "vila och riklig kost" med hjälp av socialvårdsunderstöd, varigenom de så småningom komma in i ett tillstånd av indolens och mer eller mindre medveten strävan efter att bli permanent arbetslösa.

Det bör även betonas, att ett längre eller kortare avbrott

i den nya ministären Per Albin, när Erlander fick rycka in i Fridtjov Bergs, Artur Engbergs och nu senast Gösta Bagges departement. De pedagogiska kretsarna verkade lindrigt sagt överrumplade, vilket bland annat avspeglade sig i de olika lärarorganens kommentarer. Dessa hälsar den nye hövdingen vördsamt välkommen utan att egentligen veta om han ur skolsynpunkt är fågel eller fisk.

Man hade nog allmänt börjat vänja sig vid tanken, att Erlander skulle såsom vår förste arbetsminister bygga upp en slagkraftig organisationsapparat för att ta upp kampen mot en av samhällets — och inte minst det demokratiska samhällets — farligaste fiender: arbetslösheten. Löftena om den fulla sysselsättningen var för

vanligt folk förknippade med namnet Erlander. Men det sägs ju, att ingen är oersättlig, och så är det naturligtvis även här.

Samhället av i dag är inte bara i behov av en grundlig renoivering, det är också en komplicerad mekanism, som är svår att få överblick över. Erlander var kanske ännu mer på sin förra statsrådspost indragen i en virvel av samhällets olika intressekrafter. Han satt också på den posten, när hela arbetslivet var underkastat stora förändringar. Det gällde då, att hålla jämna steg med utvecklingen och att kunna påverka den i en förnuftig riktning.

Men det märkliga var, att även under den brådaste tiden var Erlander "en vanlig människa". Man kunde tala med honom, diskutera med honom, han kunde lyssna och själv lägga ut texten. Och den som talade med Erlander behövde inte nödvändigtvis vara landshövding eller ens riksdagsman för att bli bemött på detta sätt, det kunde vara the man in the street. Därvidlag lever han som han lär, ty i ett av sina ljusa ögonblick lade han ut texten så här:

Men utnyttjandet av den tillgängliga kännedomen om samhället sådant det är, får inte bli allenast ett jobb för experter. Vi får inte uppdraga åt en liten grupp människor att staka ut de vägar, på vilka vi skall nå tryggheten och frihetens samhälle. Varenda intelligent man eller kvinna bör ha sin chans att göra sig gällande.

Erlander är en glad garcon, som nu med god aptit ger sig in på sitt nya grönbete. Ska han införa nya fläktar i vårt antikverade skolväsende? Skall han titta närmare på statskyrkan, samtidigt som han sneglar åt punkt V i partiprogrammet? Vi får vänta och se. Men några nya psalmer kommer han sannolikt inte att skriva.

Pencil.

Man skall inte skåda hunden efter hären. Bakom Erlanders härska uppsyn, sådan Birger Lundquist genialiskt uppfattar den, finns gosselyne, humor och humör.

Luft — förkylning — hosta

Av överläkare
Margrethe Folkestad.

Vi veta, att när ett barn kommer till världen, vill föräldrar och andra som tar emot det höra barnets skrik. Skriker det inte, så skall det tvingas till att skrika — inte därför att barnskrik är den vackraste låt som föräldrarna känner till, utan för att det skall konstateras att barnet kan andas, kan använda hela den märkligt sammansatta process som vi kallar andedräkten, så att det kan tillgodogöra sig den luft som det nu skall leva i, och utan vilken det över huvud taget inte kan existera.

Luft är en livsbetingelse för oss. Vi kan inte reda oss många minuter utan den. Och i själva verket har världen nog tillräckligt med luft åt oss alla, tillräckligt av den omistliga varan ren, frisk luft. Men är det den som vi serverar varandra? Det lilla nya väsen som kommer till världen får nog också märka, att det inte alltid är så ren vara som vi levererar varann. Det blir i verkligheten dålig sängkammairluft, som både barnet och de vuxna får.

Varför? Å det finns många anledningar. Jag skall nämna några få. Om ett barn för första gången ser dagens ljus på sommaren, går det ändå an. Då är vi inte så rädda för ett öppet fönster eller en öppen dörr. Vi vädrar med glädje både dag och natt, till och med mitt i stan. Men framåt vintern, då det blir kallare, då stängs dörrar och fönster.

Värme är en dyr vara. Det är naturligt, att vi gärna hushållar med den. Men den blir dyr på mer än ett sätt. På eftersommaren och den tidigare hösten har läkaren ofta nog så god tid. De tar inte sällan ferier just då, eftersom praktiken tycks stå stilla. Men på hösten, då eldningen börjat i kakelugnar och värmepannor, blir det snart bråttom. Varför? Jo — då börjar alla katarrerna florera. De rum vi vistas i på vintern, stängs till så noga som möjligt. Och den s. k. rumstemperaturen befinnes sällan vara så hög dagligdags under sommaren som under vintern.

I den stillastående, varma, fuktiga luften trivs de organismer som vi kallar mikrober. De förmerar sig i det rivan- de tempo som vi med ett välkänt uttryck kallar, att de växer som svampar om hösten — en alldeles riktig bild. Ty mikroberna har samma egenskaper som svampen, är av samma familj: fuktighet och värme är prima livsbetingelser för mikroberna, dessa våra kostsamma gäster som vi till på köpet inte ser.

Och så börjar spektaklet. Den första snuvan, den första hostan — i familjen, i skolan, i verkstaden, på spårvagnen o. s. v., kort sagt, överallt där människor uppehåller sig eller färdas är skandalen färdig — alla katarrer i luftvägar,

näsa, mun, svalg och lungor är i full gång och kostar den enskilda människan många plågor, för att inte säga sorger. Och de olika sjukhassorna får sina svårigheter att bemästra: det mest smittoförande symptom som vi för med oss i umgänget med varandra, hostan, går sin sorgliga och dessvärre alltför opåaktade segergång bland barn och vuxna. Jag vill dröja vid detta symptom, emedan det är det symptom varmed vi, mer än med något annat, fördärvar luften för varandra. Se och hör, hör och se, hur folk bär sig åt vid hosta, och gör er själv den frågan: hur bär jag mig åt med min hosta, borta och hemma?

En god norsk humorist har en gång sagt det bevingade ordet: *hold på grantfatet, han far skalinysa!* (Håll över grötfatet, far tänker nysa!)

Ja, det illustrerar ganska bra, vad det är för en kraftprestation som sättes in.

Det hör till god ton, som tolereras överallt, att hostav- söndring spottas ut var som helst. Är man någorlunda hövlig vänder man bort huvudet eller vrider det litet åt sidan, men upphostningen finns där lika fullt. Den är i regel fint fördelad, ingen ser den, ingen kan skydda sig mot den, men alltid innehåller den något.

Upptar vi hostpartiklarna på en glasskiva och färgar de osynliga dropparna på skivan, får vi i mikroskopet se rara ting, alltid rikligt med mikrober av olika art, alltefter den infektion som den hostade går omkring med i hals eller bröst. Den som hostar känner sig inte alltid sjuk, jag måste nästan säga dessvärre. Så tusen gånger säger folk: Jag är litet förkyld, eller också hör man: jag är egentligen litet dålig men tycker inte att jag behöver lägga mig för så litet. Går vederbörande till läkare och frågar: behöver jag ligga för det här? så blir svaret sorgligt ofta: Nej då! Och så går ruljangsen vidare, med upphostningarna ut i omgivningen. Men en dag "ligger halva klassen", eller det har blivit glest med folk på arbetsplatsen. Några har försvunnit och kommer kanske inte igen på länge, eller de kommer över huvud taget inte tillbaka. Ty det är nu en gång så att den infektion som innebär ett förbigående illamående för den ene, betyder en allvarlig sjukdom eller en dödlig sjukdom för en annan. Jag behöver endast erinra om spanska sjukan, en typisk hostepidemi.

Själv sysslar jag till vardags med en hostsjukdom, lungtuberkulosen. Dess huvudsakligaste smittiform är upphostningen. Det går inte en dag utan att det förekommer illustreringar till den sorgliga lidandeshistoria som därvid försiggår, först och främst genom att våra öron blivit för-

i ett tidigare arbete ofta medför en försämring av den sjukas ekonomiska ställning. Först sedan denna försämring nått en viss gräns, inträder enligt gällande sociallagstiftning samhällets skyldighet att hjälpa. Mellanperioden nödvändiggör ofta realisation av ägodelar och spolierande av andra ekonomiska tillgångar. Frukten för en sådan sakernas utveckling avskräcker i många fall den sjuke från att hålla kon- takt med läkare. Därjämte skapar själva sjukdomstillståndet en gnagande oro, som ytterligare tär på de krafter, vilka i stället hade behövts för att övervinna sjukdomen.

Det torde sålunda vara ett synnerligen viktigt samhälls-

intresse, att patienter, som utskrivs från sanatorierna och äro i behov av yrkesutbildning eller arbetsanställning, hjäl- pas av samhället. Vissa åtgärder i detta syfte ha också före- slagits av Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos, som låtit verkställa en omfattande utredning av hithörande spörsmål.

Kommittén har bestått av följande ledamöter: riksdags- mannen John Lundberg, ordförande, samt teol. stud. C. L. Fogelberg, disponenten Göran Hæggström, fil. mag. Blenda Ljungberg, rektorn Karl Söderberg, docenten M. Uddström- mer och bagaren Uno Wahlstedt.

slöade och våra ovanor på hostans område är godkända och godtagna därhän, att vi inte reagerar inför den bestämda farosignal: Stopp, se, hör! som hostan verkligen utgör.

Låt mig nämna några exempel: ett par barn reser under ferien på besök till farbror och tant. De är så friska så. Men farbror är förkyld och hostar. Han hade tuberkulos. Resultatet blev, att den ena gästen ännu ligger på sjukhus och den andra, en präktig unge på 10 år, ligger på kyrkogården.

Så är det den hostande modern. Hon spottar inte, och hon är så renlig med både hemmet och barnkläderna, så det formligen skiner om allt. Men mor hostar. Resultatet av hostprutningen är, att hennes lilla barn-dör.

Åter och återigen denna h o s t s l ö h e t! Jag kunde hålla på hela dagen med exempel. Men låt oss fortsätta.

Tag vara på upphostningen genom detta enkla medel: hosta aldrig utan näsduk för munnen.

Låt hostans orsak bli fastslagen genom sakkunnig kontroll. Skynda inte in på apotek och köp "lösande hostmedicin", som framskapar ännu mer upphostning, därtill med risk av spridning av sjukdomen.

Finns det någon möjlighet, så låt en akut förkylning få ro, helst i sängen, och stanna där, tills den har gått över.

Barn som hostar bör inte skickas till skolan utan till sängs och förbli där, tills hostan slutat.

Jag har provat på att vända mig till Rikstrygdaverket*) angående sjukpengar för de tre första sjukdomsdagarna vid hostsjukdomar. Hittills förgäves. På arbetsplatsen bör envar hå öga och öra för dessa symptom. Kan det inte ordnas möjlighet att vara borta från arbetsplatsen, och kan man inte hålla en näsduk för munnen under hostningen, emedan händerna är upptagna, så använd hostmask.

Men annars, mina damer och herrar, inte minst mina damer, se till att ni har fickor och ficknäsdukar, inga små prydnadslappar utan riktiga bruksplagg, som är något för händerna att ta i, inte i väskan eller golfjackan eller nere i byxbenet utan i en ficka som är lätt att komma åt.

Skydda varandra för de plågor, för alla årslånga sorger och bekymmer, för de ödelagda år som den ouppmärksammade upphostningen blir orsak till.

Och kom ihåg att förutvarande och nuvarande patienter som kan sin hostteknik, de är ofarliga för sin omgivning. Plåga inte varandra med onödiga räds-la för smitta.

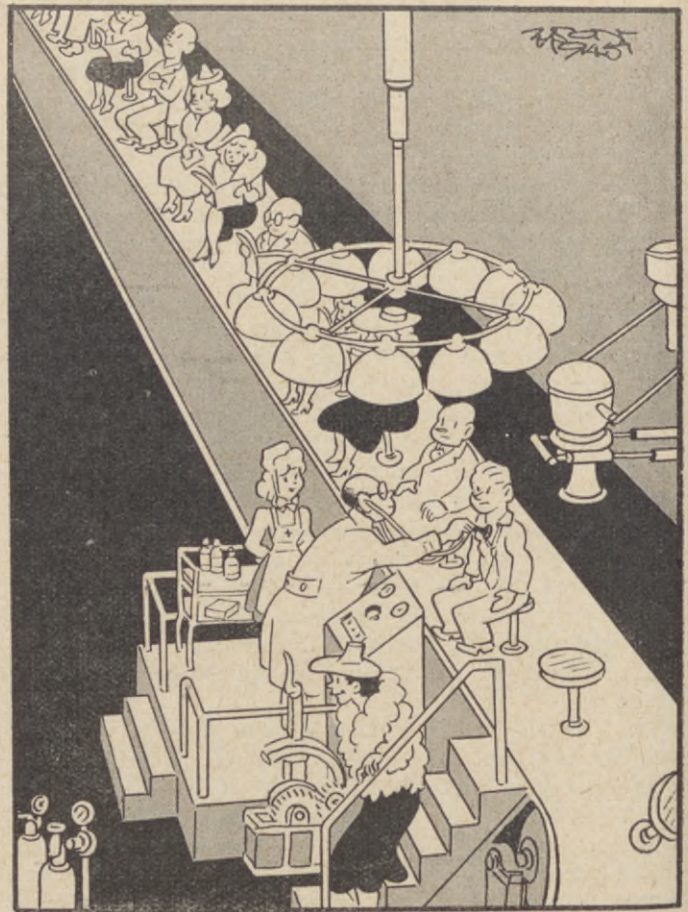
Den som hostar utan att skydda sin omgivning med det skyddsmedel han har i sin näsduk eller i sin hostmask, han och hon är farlig för omgivningen, oavsett vad sjukdomen heter.

De som har vett och vilja att beskydda de omgivande genom att hosta på rätt sätt och genom att oskadliggöra sina upphostningar, i det de uppsamla dem i ett papper och bränna upp dem, det är folk som vi tryggt kan umgås med. Det är de "neutrala" ansvarsmänniskorna. De hostsprutande svinen får vi försöka skydda oss mot genom att lära dem folkvett, eller, om de är för ohjälpliga, genom att avvisa dem från arbetsplatsen tills de visar sig villiga att ta ansvar för den luft omgivningen skall leva i och av.

Vädra i övrigt ordentligt: Ge arbetsrum och uppehållsrum en rask genomvädring rätt så ofta. Ju trängre rum, desto oftare vädring! Och att ställa fönstret på glänt också under vinternatten är ett utmärkt bidrag till en sund sömn.

*) Motsvaras i Sverige närmast av Riksförsäkringsanstalten.

"Rationell" sjukvård

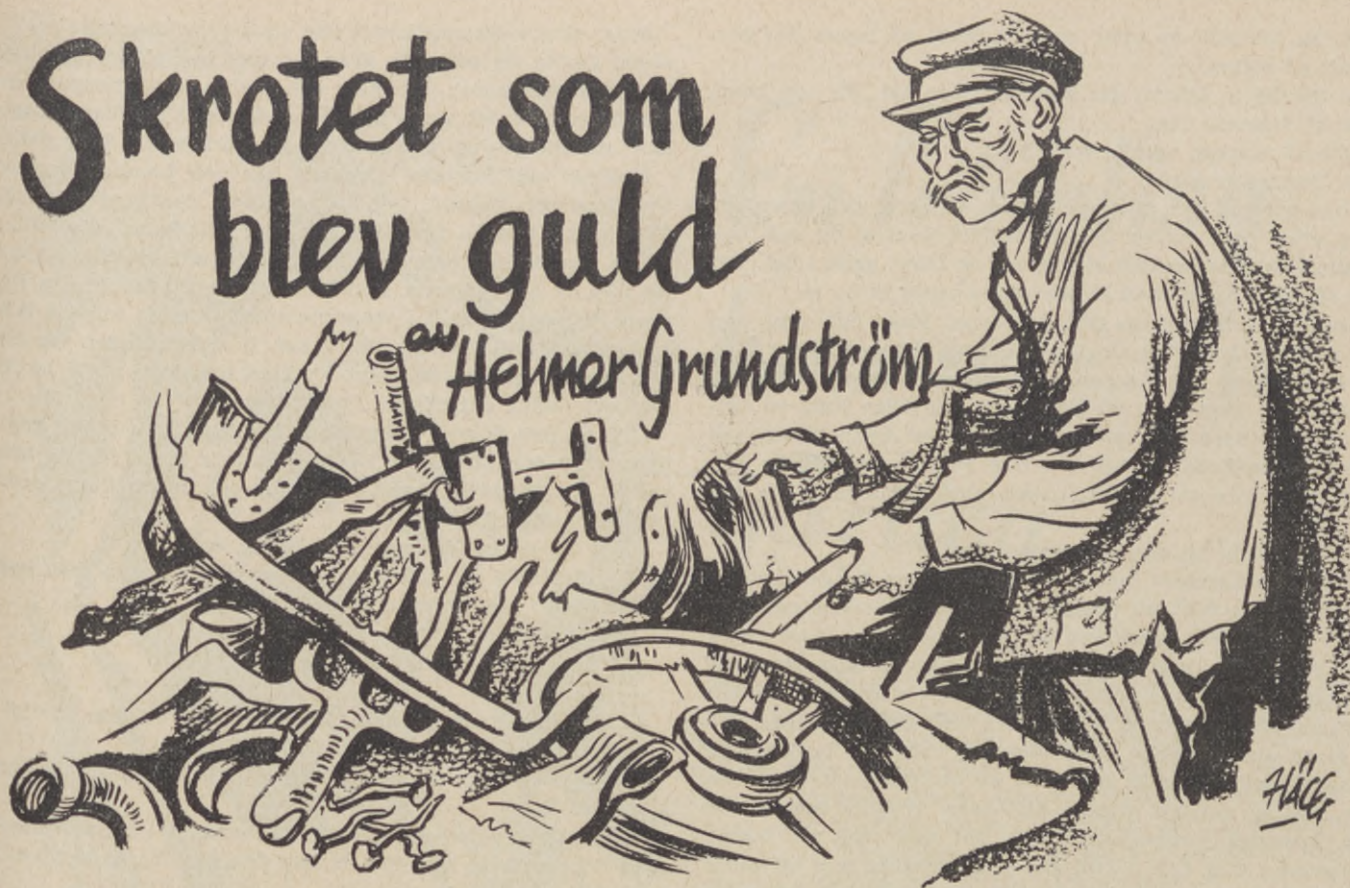
I Sv. Läkartidningen har doktor Gunnar Redell i Falun sagt några tankvärda ord om sjukvårdens rationalisering. — Det "löpande bandet", skriver han, har blivit till en symbol för möjligast effektiva arbete med minsta möjliga kraftförlust och minsta möjliga arbetskraft. Kan det "löpande bandet" tagas till riktmärke även på sjukhusen? För den, som förvärvat någon egen erfarenhet av sjukvårdsarbete, tyckes det ligga i öppen dag, att det personliga momentet i förhållandet mellan de sjuka och deras vårdare är i fara att tappas bort. Och man kan ofta icke värja sig för det intrycket, att huvudmännen ibland sakna tillräcklig insikt om, vad sjukvård egentligen är för något. Man tyckes på många håll ha svårt att inse, att förhållandet mellan patienten och läkaren eller patienten och sköterskan icke är detsamma som mellan arbetsgivaren och arbetaren, försäljaren och kunden. Och att ett sjukhus icke är en fabrik eller ett kontor.

"Tål inte drag", är ett känt uttryck. Nej, nej, men en hastig utluftning åtminstone!

Hosta riktigt. Det femte budet lyder: Du skall icke dräpa! Det vill säga: du skall icke hosta på dina medmänniskor! Grisa inte ned luften för omgivningen med spridning av hostpartiklar! Iakttag i det fallet det personliga ansvaret!

Skrotet som blev guld

av Helmer Grundström

Lambert var en snäll men opraktisk karl som bodde i en dragig torpstuga i utkanten av en isolerad lappmarksby. Han var gift sedan några år tillbaka, ett halvt dussin ungar kivades om matbitarna och hustrun, en blyg, saktmodig kvinna, satt upp halv nätterna och lagade deras kläder.

Lambert var, liksom de övriga manfolken i byn, timmerhuggare och flottare. Han var inte sämre men inte heller bättre än de andra när det gällde att hugga i och ta tag. Däremot var han fullständigt oduglig i att ta betalt för sitt arbete. Därför inträffade det också att så fort det fanns ett skogsskifte med så undermåligt virke att ingen annan ville utföra avverkningen skickades Lambert dit. Detta förtretade honom inte, han blev i stället uppspelt och glad, precis som det vederfarits honom någon utmärkelse. Om andra utan dröjsmål gjorde upp om priset eller i värsta fall strejkade och sökte sig till mera lönande distrikt stannade Lambert trofast kvar, litande på att den stundande uppgörelsen skulle bli till ömsesidig belåtenhet. Häruti hade han rätt så tillvida att han själv aldrig reste några krav och därför blev det alltid motparten som bestämde villkoren. Så kunde det hända att han arbetade åt en hygglig bonde som inte ville någon orätt. En dag framöver vintern sade bonden under en rast:

— Ja, egentligen borde vi göra opp om va du ska ha.

— Jo-o, svarade Lambert, men de brådskar int.

— Nej, de förstås. Men hur mycket har du tänkt dej?

Lambert kliade sig i skallen.

— Tja-a, sade han, hur mycket får ja?

Bonden funderade en stund.

— Är de för lite me femton öre biten? frågade han osäkert.

— Nej då, svarade Lambert, de går väl int' få mer.

— De är förstås i lågkant, sade bonden. Men du vet hur de är. En bonde som ja har marit me skatter å alla andra utgifter. Å int får man mycket för de man säljer. Ja, visst kunde ja gå opp nära ören. Men är de så du nöjer dej me femton är de bra.

— Jo, de går nog, svarade Lambert.

Hela den dagen kände bonden hur skammen hettade i skäggstubben. Han hade ursprungligen tänkt bjuda tjugofem öre, det ansåg han vara skäligt. Men eftersom han kände till Lamberts svaghet sade han femton för att se hur han tog det. Nu gick han och tänkte på hur fattigt Lambert hade det och hur hårt hustrun hans fick slita. Efterhand lugnade han sig med att skjuta hela skulden på Lambert. Det var Lamberts eget fel att han inte stod på sig. Då fick han också skylla sig själv. Så var det överallt i världen att de enfaldiga alltid lät lura sig. Härutinnan utgjorde Lambert inget undantag. Han var bliven en dörrmatta som lite var trampade på utan att reflektera över det.

Hemma var Lambert som ett stort, outvecklat barn. Då han inte var borta på arbete lekte han med ungarna dagen i ända. Att hjälpa hustrun i hennes sysslor föll honom aldrig in. Hon bar vatten och ved, skötte hushållet och lagärn, tvättade och lagade kläder, skurade och redde mat medan han dásade på kökssoffan eller, om det var sommar, låg på rygg under en björk. Sånt var inget ovanligt och hustrun själv reagerade inte. Hon var, som de övriga byhustrurna, ett tåligt slavidjur. Magnus Eriksson avskaffade slaveriet i Sverige redan på 1340-talet men det beredde henne ingen lättnad. En dag hände det exempelvis att dricksvattnet tagit slut i ämbaret. Hustrun var just då i lagärn och då en av

ungarna kinkade av törst vred Lambert på huvet där han vilade på soffan.

— Ge dej te tåls så går mamma efter nytt då hon kommer in, tröstade han.

Och då hustrun kom in sade han:

— Vattnet är slut.

Utan ett ord till protest tog hon ämbaret och skyndade iväg efter nytt vatten. Så gestaltades hennes liv och hon skulle aldrig ha kommit sig för att se något galet i det. Det var så, hade alltid varit så och skulle också förbli så.

Lambert och hustrun grälade sällan. Trögt och vant som ett par lastdjur levde de hop. Så hade deras förfäder levt. Så levde deras släkt, grannar och bekanta. Barn föddes och gamla dog, livet gick sin kretsång och tiden kröp så försiktigt att ingen lade märke till den. Det enda tidsuttryck Lambert använde var de ord han yttrade ibland när han kom hem från ett slitsamt dagsverke och slängde sig ner på soffan:

— Hå hå, ja ja, så var den dan slut.

Även om Lambert betraktades som slöare än de övriga i byn ägde han dock ett intresse som han var ensam om. Han löste in allt löst järnskrot på byauktionerna, stora lådor med skräp som ingen annan brydde sig om. Alla skrattade åt hans oekonomiska vurm och det fanns allvarligt folk som skakade betänksamt på huvuna. Nu blev det visserligen inte så stora utgifter varje gång. Men det var ändå bortkastade pengar. Vad hade man för nytta av utslitna yxor, avbrutna liar, rostiga sågblad, trasiga hjulekrar, uttjänta bomsmiden och kasserad jordbruksredskap? Det var som att slänga pengarna i sjön. Och därtill kom allt utrymme som tarvades. Bak lagårn hade Lambert uppfört ett bristfälligt skjul där han förvarade skrotet. Där trängdes låda på låda, trave på trave, och lagret ökades oupphörligt. För småpojkarne var skjulet en riktig skattkammare och även Lambert kunde sitta där hela söndagar och plocka bland bitarna. Även om han var medveten om hur dåraktigt det var att lösa in järnskrotet kunde han inte låta bli. Varje gång han kom hemdragande med en låda och besinningen tog överhand sade han:

— Nej, nu är de sista gången ja går på auktion.

Men det var det inte. Han var alltid först på platsen där han rörde sig som en hypnotiserad mot skräplådorna. Det är möjligt att han väntade sig att hitta något värdefullt i dem. Så kom han hemdragande med en väldig låda och sade triumferande:

— Se här, gumman, allt de här fick ja för sjuttifem öre!

Eller också:

— Kan du tänka dej, tre lådor me jox för två kronor!

Därefter vände han upp och ner på lådorna, sorterade innehållet, undersökte varje bit, försökte få olika delar att passa hop, lade undan det han trodde kunde användas och bar resten ut i skjulet. På det sättet gick det ena året efter det andra. Skjulet började bli trångt och hustrun suckade bekymrat när hon gick förbi det. Hon kunde inte undgå att lägga märke till grannarnas flin och hon hade räknat ut att sammanlagt hade de små summorna räckt till åtskilliga kilon mjöl och sill. Som den saktmodiga kvinna hon var protestade hon inte och Lambert fortsatte att rota i skräpet.

De stora händelserna ute i världen dominerade inte i Lamberts värld. Socialismen, som marscherade fram under röda fanor, åstadkom ingen förändring i byn. Storstrejken förnams som ett mycket avlägset eko. Och det mullrande världskriget var något man endast läste om.

Snart skulle det emellertid visa sig att världskrigets svallvågor gjorde sig påmind även i denna avkrok av världen. Det blev sockerkort, brödkort och andra restriktioner. Hos Lamberts blev det visserligen inte så kännbart. Varje unge fick ett kilo socker i månaden; det räckte och blev över.

Hustrun och ungarna plockade bär och Lambert lagade trasnäten och fiskade. Och kriget förde inte bara med sig nackdelar. Överallt blev det nya och välbetalda arbetstillfällen. Skogsbären blev dyra och begärliga. Grankådan köptes upp av byhandlarna, som blev fetare och brackigare för varje krigsår. Överallt i skogarna sprang magra torpare och snikna bönder med yxor och säckar. Kådplockningen var ett arbete som även roade Lambert. Men han kom alltid ut så sent att endast det sämsta återstod.

Och en dag dök en främmande karl upp som köpte kopparbunkar och järnskrot. Det dröjde inte länge förrän han sparat sig fram till Lamberts skjul och innehållet gjorde honom exalterad.

— Ni får en hundralapp för klabbet, sade han.

Nu inträffade det märkliga att en ny egenskap dök upp ur Lamberts undermedvetna skrymslen.

— Nej, ja säljer int, svarade han.

— Va, utbrast främmlingen, säljer ni inte ?

— Nej.

— Men herre gud, mänska, förstår ni inte att den här högen är värd en förmögenhet?

Här förstod han att han försagt sig; han försökte genast bättra på det.

— Tja, då ja säger en förmögenhet menar ja en hundralapp eller två, fortsatte han. Ska vi låta den åka för hundrafemti kontant?

Men Lambert var ståndaktig. Det hjälpte inte att främmlingen ökade till tvåhundrajugofem. Han sålde inte. Det berodde inte på någon medveten spekulation. Han hade ingen aning om att järnskrot och metallbitar blivit så värdefulla. Motståndet berodde närmast på att skrothögen på något sätt blivit en del av honom själv. Han ville inte skiljas från den. Efter någon dags funderande började han också begripa att skrothögen måste vara värd mycket mer än vad främmlingen bjudit. Och först då vaknade affärsinstinkten hos honom.

Två dagar senare dök en ny spekulant upp. Men nu var Lambert redan varnad. Han avböjde blankt. Grannarna både skrattade och skämde ut honom. Och hustrun grät sig till sömns av besvikelse. De där pengarna skulle ha kunnat användas till så mycket: skor, kläder, mat. Och på en gång upptäckte hon hur mycket de saknade. Det var något hon aldrig tänkt på förut. Hon hade aldrig haft tid att ägna en enda stund åt att tänka på vad de behövde.

Om hustrun överraskade sig med att tänka gjorde Lambert en liknande upptäckt. Och då han en gång börjat tänka självständigt gick det riktigt bra. Han tog reda på vad järnskrotet betalades i marknaden och han kalkylerade och drog sina slutsatser. Han begrep att han varit nära att bli grundlurad. För att undvika samma fara satte han sig i förbindelse med en större firma som var känd för att vara respektabel. Det blev inte affär med det samma och under tiden steg priset. Då han äntligen kom sig för att sälja fick han inte mindre än trettonhundra kronor för klabbet. Det var en förmögenhet i byn. Lambert blev med ens en märklig och omtalad person. Folk inbillade sig att han var klokare än han verkligen var. På det sättet fick han på en enda gång tillbaka sitt människovärde. Och det är det bästa som kan utläsas ur denna historia

Josef Kjellgren:

En främling kommer till gården

Simon Dunderhake hörde ingenting. Just nu befann han sig ute på en lång resa. Mycket längre än den han själv kunde göra i den klumpigt byggda strömmingsbåten han brukade segla mellan Södertälje och Stockholm. — Mörkret kom tätare in genom fönstren. Redan skramlade värdinnan med fändsticksasken. — Pojken lät sig emellertid inte störa. — Taklampan inne i stugan blev genast en klart tindrande topplanterna ute på det ödsliga havet.

Men gamlingen vände sitt ansikte mot ljuset.

— Sicket slöseri inne i det här huset på senare dar, mumlade han.

Just då den gamle återigen tog fatt i strumpstickorna, öppnades farstudörren och ett par av männen i huset kom in i stugan.

De strök av sig mössorna redan nere vid dörren. En av dem tog också av sig stövlarna. Han gick i bara strumplästen tvärs över golvet fram till värdinnan vid stora fönsterbordet.

Där böjde han sig ner och stödde knogarna mot bordskivan. Han talade lågmält och länge. Värdinnan lyssnade uppmärksam. Det tycktes vara frågan om något mycket viktigt. Mannen nere vid dörren såg förlägen och olycklig ut.

Värdinnan satt tyst en lång stund.

Därefter vände hon sig om och räknade hårdkakorna från sista storbaket som hängde på brödspettet uppe i taket.

— I vet själva hur mycket som det finns i potatisgropen och mjölbingan!

— Ja, sade mannen vid bordet. — Tjugufem tunnor potatis och hundraåttio kilo mjöl. Därav fyrtio kilo vete!

— Och grisen?

— Ja, sade mannen vid bordet. — Galten går löst på nitti kilo!

Så blev det tyst en lång stund.

Det enda ljud som hördes i hela stugan var slamret från den gamle mannens strumpstickor och det lätta suset i fotogenlampan.

Till slut sade värdinnan:

— Det är inte stort tilltaget för oss själva. Men kanske det kan gå!

— Vi får också räkna på vinterfisket, sade mannen som höll mössan mellan händerna. — Med främlingen blir vi en man till ute på notisen. Vi kan driva större fångster.

Det var sent på eftermiddagen och snart skulle det vara natt.

Simon Dunderhake satt som vanligt uppkrupen i soffkroken. När det började skymma, fyllde han hela stugan med sina sällsamma fantasier. Ju djupare skuggorna tätnade i hörnorna, desto väldigare blev skådespelen. — Värdinnan, som satt vid stora köksbordet lutad över sin sömnad, flyttade sig närmare fönstret för att se bättre. Vid andra sidan bordet satt den gamle lame mannen med det långa vita skägget. Den gamle mannen höll som vanligt på att sticka ett par strumpor. De långa trästickorna flög som smala spjut mellan hans svullna fingrar.

Mörkret tätnade för varje minut. Snart skulle väl värdinnan tända ljus. Nu böjde hon sig fram och lade sin hand på den gamles arm.

— Farfar, sade hon. — Det är snart kvällen och kvällsvard. Lagg ifrån er arbetet. Ni kan sannerligen behöva vila!

Den gamle mumlade något otåligt och argt djupt inne i sitt vita hakskägg. Men han släppte ej heller stickorna.

— Ja, kanske, sade värdinnan sent omsider. Om vi själva nåttar in på tuggan, då tror jag att här i huset ska finnas både bröd och sovel för ännu en mun!

Mannen i strumplästen rätade upp sig i sin fulla längd.

— Jag trodde också att ni skulle säga som ni verkligen sa! Värdinnan smålog:

— Ni vet lika väl som jag att ingen har rätt att neka husrum till en hemlös! Var har ni honom?

— Han står och väntar här utanför på gårdsplanen. Han har allt vad han äger i ett knyte och en sköldpadda i fickan.

— Vad för något, en sköldpadda?

— Ja!

— Gå ut och säj till att han kommer in så han får hälsa och göra sej hemmastadd.

— Men han kan bara ett enda svenskt ord. Och det är ordet go'dag!

— Det är bra! Det är i alla fall så mycket att vi kan hälsa på varann!

Mannen vände sig och och tassade mot dörren. — Gamlingen som hela tiden suttit tyst på den motsatta sidan av bordet, släppte genast strumpan och strumpstickorna i golvet och grep ivrigt efter sina kryckor. Det gjorde han alltid när han var upphetsad.

— Tissel och tassel hör jag! Det rinner som etter i mina öron. En stor ondska tycks ha kommit in i huset!

— Nej, någon ondska är det inte fråga om! Men det kommer en hemlös främling hit för att bo hos oss!

Den gamle skramlade med kryckorna i sina svaga händer. Han försökte resa sig från stolen. Han var både ivrig och hjälplös.

— En främling, stammade han förskräckt. Hans vita skägg höjde sig från bröstet och stod vinkelrätt ut i luften. — Hit kommer han förstås för att ta brödet ur min mun och äta mej ut ur huset!

— Men farfar! Ni får inte bli rädd! Sitt bara stilla. Ni kan falla omkull och slå er. Ni orkar inte stå på benen!

— Jag blir ju äten ur huset och utkörd på landsvägen! Jag är för längesen kommen till en ålder då jag ingenting duger till.

Värdinnan fortsatte att tala vänliga och lugnande ord.

— Ni behöver inte frukta för nånting. Det är ju bara en skeppsbruten sjöman som kommer hit. Han var ombord på det fartyg som häromnatten gick på utanför Stora Sälsteget.

Den gamle stirrade rakt ut i tomma luften.

— En sjöman, mumlade han så sakt som om han i minnet sökt efter något som låg långt borta i det förflutna. — En sjöman... men jag sitter här ofärdig och orkeslös...

— — —

Simon Dunderhake, som satt uppkrupen i soffkroken, färdades plötsligt tusen mil på ett par sekunder. Han återvände från sina väldiga resor ute på de stora oceanerna tillbaka till den lilla torftiga skärgårdsstugan.

I det ögonblicket stod främlingen redan mitt på köksgolvet.

Mannen i strumpsockorna vände sig till värdinnan.

— Ja, här har vi honom! De? här är polacken som ska bo här i vinter enligt ert eget löfte. Dom andra är spridda över hela ön!

Värdinnan vände sig från den gamle och gick fram till främlingen.

— Hjärtligt välkommen!

Dunderhake kröp djupare in i soffkroken och stirrade med vidöppna ögon på den långväga gästen.

Gamlingen bakom värdinnans rygg fumlade nervöst med

kryckorna. Han följde främlingens rörelser med misstänksamma blickar.

Polacken såg både hungrig och frusen ut. Hans magra ansikte var inramat av en ljusgul skäggstubb. I vänstra handen höll han ett knyte. Där förvarade han alla sina ägodelar.

— Go'dag, sade främlingen. — Och därefter tillade han i hastigheten några ord på sitt eget modersmål. Det lät fullständigt obegripligt.

Den gamle stirrade bistert på den mänskliga varelsen som nu uppenbarade sig framför hans blickar. — Värdinnan pekade på stolen framme vid bordet. Därefter gick hon till spisen och blåste nytt liv i elden. Sen började hon skramla med kastruller och stekpannor.

Mannen i strumpsockorna gjorde som värdinnan hade gjort förut, han pekade på stolen framme vid bordet och sade ivrigt:

— Sitt bara! Varsågod och sitt!

Nykomlingen såg sig tveksamt och försiktigt omkring. Han mumlade:

— I can't understand!

Orden nådde den gamle lame mannen som en elektrisk stöt. Han tycktes plötsligt få nytt liv i hela sin hjälplösa kropp.

— Vad står på, sade han och skramlade med kryckorna. — Är det någon härinne som talar det engelska språket?

Mannen i strumpsockorna sade förklarande:

— Här är en polsk sjöman. Han förstår bara ett enda svenskt ord. Och det är ordet go'dag.

Den gamle lyssnade inte till detta beskäftiga pladder. Han vände sitt vitskägga ansikte direkt till den skeppsbrutne:

— Do you speak English?

— Oh yes, I do!

— Är du engelsman?

— Nej, jag kommer från Galizien.

— Galizien? En trakt i Spanien, eller hur?

— Nej, jag kommer från det Galizien som finns i Polen. Jag är inte spanjor utan polack. En polsk undersåte!

— Men nu är du sjöman?

— Ja!

— En skeppsbruten sjöman?

— Ja!

— Har du gått länge till sjöss?

Främlingen lyfte sin högra arm. Han öppnade och knöt handen tre gånger.

— Femton år!

— Femton år.

— Då började du tidigt?

— Oh yes!

— Då har du väl passerat Gibraltar?

— Oh yes!

— Och gått uppför La Plata?

— Oh yes!

— Och legat under Taffelberget?

— Oh yes!

Den gamle lame mannen jämkade sig bättre tillrätta i stolen där han satt. Det klingade till av ungdom i hans gamla orkeslösa kropp. Han höjde den ådersvullna handen och strök den med en värdig gest från ovan till nedan över sitt vita skägg.

— Jaha, sade han och vände sig till hemmafolket. — Den här mannen som står här framför mej, han kommer från

(Forts å sid. 16)

Jumbo fångas

Den gamla metoden att fånga elefanter i fallgropar är sedan länge utdömd. Numera fångar man och tämjer hela hjordar åt gången

De infångade elefanterna börja dresseras.

Redan i gamla tider var elefantkraalen, d. v. s. uppspårandet, inringandet och tämjandet av vilda elefanter den största jaktupplevelsen på Ceylon och stora delar av Indien. Vid dessa skådespel, som numera mest äga rum till ära för någon högt uppsatt person, träffa spetsarna av européer och infödda samman. De flesta nöja sig dock inte blott och bart med att se på, utan bedriva framför allt fångslandet av elefanterna såsom en alldeles särskilt ädel och våghalsig sport.

Redan flera veckor före den tidpunkt, som är utsatt för det stora evenemanget, börjar man de omfattande förberedelserna. Det viktigaste är inrättandet av kraalen. Med en kraal menas i trängre bemärkelse, ett område, inhägnat med ett starkt staket av bamburör och försett med endast en öppning, vilken är avsedd att tjänstgöra som port. I vidare bemärkelse däremot menar man med kraal infångandet av elefanterna med allt vad till denna procedur hör.

Massfångst av elefanter medelst kraal användes — såvitt bekant är — för första gången av en engelsman vid namn Sanderson. Dessförinnan fångade man de stora djuren ett och ett i fallgropar. Men nackdelen med dessa fallgropar var, att man alltid fick taga med i beräkningen att en eller annan elefant kom till skada vid fångsten.

Samtidigt som man påbörjar byggandet av kraalen, sänder man ut drevkarlar i alla väderstreck för att söka rätt på hjordarnas tillflyktsort och för att försöka uppskatta hur många djur hjordarna bestå av.

När dessa förberedelser äro slutförda, omringas den elefanhjord, som utvalt att infångas, av omkring tusentalet personer och drives långsamt mot kraalen. Inringandet möjliggöres endast tack vare djurens jämförelsevis stora skygghet och rädsla, vilka egenskaper förmå dem att undvika drevkarlarnas larm och skjutande. Hjorden drives mot kraalens öppning, vilken skickligt dolts, så att den för djuren är fullkomligt osynlig — en procedur, som sällan sker utan

intermezzon, som många gånger sätter den olyckliga utgången av fångsten på spel . . .

Nu är det psykologiska ögonblicket inne, då det gäller att befodra de skygga och fullkomligt förvirrade djuren in i kraalen. Med uppbjudandet av sina sista krafter låta drevkarlarna höra fruktansvärda tjut, åtföljda av ett ideligt skjutande och en serie skräckinjagande trumpetstötter från jakt-hornen. Gå elefanterna utan vidare in i kraalen, så kan man lugnt påstå att fångsten fått en lycklig utgång, ty bakom de sista djuren sluter sig en jättedörr, och alla de djur, som befinna sig i kraalen, äro fångar.

Ofta nog händer det att hjorden, då den kommit fram till kraalens ingång, anar oråd, gör helt om och försöker tränga igenom drevkarlarnas kedja för att på så vis söka återvinna friheten. I sådant fall har för det mesta hela inringningen varit förgäves. Ett återinfångande av djuren är nästan omöjligt eller åtminstone förbundet med de största ansträngningar och mycken tidsspillan.

Så snart elefanterna i kraalen märka att de äro fångna och att det är omöjligt för dem att komma undan, börja de rasa. De försöka befria sig med våld, i det de gå till angrepp mot kraalens väggar.

Man låter djuren hållas några dagar tills deras motståndskraft brutits så pass mycket, att man kan börja med de första dressyrförsöken. Härtill begagnar man sig av s. k. "kumkies", d. v. s. dresserade elefanter, vilka ha till uppgift att föregå sina vilda släktingar med gott exempel och med lock eller pock söka lugna dem. Med de tama elefanterna komma även för första gången människor in i kraalen, och de ha till uppgift att binda elefanterna. Nu börjar det högintressanta arbete som många européer och förnåma infödingar med förtjusning bedriva som en slags sport. Men det är inte något ofarligt arbete, tvärtom måste man vid varje sådant tillfälle räkna med ett par döda.

En väl dresseerad elefant är en utmärkt arbetare, men det fordras mycket arbete och tålmod att få den dithän . . .

Tack vare att djurens ena eller båda bakben fjättrats vid ett kraftigt träd och att de värnlösa elefanterna sedan lockas med allehanda läckerheter, såsom t. ex. sockerrör, övervinner snart djuren, på några få undantag när, sin stora människoskygghet. Elefanten har god iakttagelseförmåga och är mycket läraktig, varför han snart nog lär sig att dra sina slutsatser av den behandling, som kommer honom till del. Därför är det också nödvändigt, att man i de vilda djurens närvaro visar sig vänlig och god mot "kumkies". Det psykogiska momentet spelar även här en mycket viktig roll.

När elefanterna lugnat sig och vant sig vid människorna, föras de under beskydd av tvenne tama elefanter till sin nye herre, vilken ofta köpt eller ropat in dem på ort och ställe. Naturligtvis äro djuren inte ännu så tama, att de genast kunna användas som arbetsdjur. Det fordras ännu mycket arbete och tålmod för att få dem dithän, och det förekommer ofta, att en elefant, så fort det gives tillfälle att rymma, efter till och med en mycket lång fångenskap åter beger sig till sin forna frihet.

Dix.

En främling . . . (Forts. fr. sid. 14)

sjön och han talar på ett sätt som även blir begripet inne i den här stugan.

Allt husfolket samlade sig kring den gamle och främlingen. Vårdinnan började duka fram kvällswarden.

— Hör du, sonhustru, sade den gamle till vårdinnan och hans röst hade fått ett alldeles nytt och generöst tonfall. — Vill du tillika sätta fram en tallrik för den här främlingens räkning!

— Det är storartat, farfar! Hur skulle vi reda oss utan er. Var nu vänlig att be främlingen vara välkommen, och fråga samtidigt om han är hungrig. Gröten står redan i karotterna!

Gamlingen sköt upp glasögonen högt i pannan. Han skrockade belåtet. Den unga sonhustruns ord gjorde honom gott ända in i själen. Till främlingen sade han myndigt:

— Lägg ifrån dej ditt knyte och ta bort mössan från huvut. Sen ska du stiga fram och sätta dej här vid bordet och vara välkommen. För nu ska vi äta!

— Jag tackar er, sade främlingen. — Jag är mycket tacksam!

— Vad är det som jagat dej åt dom här trakterna?

— Kriget!

— Kriget?

— Vi flydde från Polen. Och då måste vi bryta oss fram tvärs genom hela kriget!

— Det låter mycket märkligt!

Främlingen fäktade med armarna:

— Bom . . . bom . . . pang! Det smäll från alla sidor. Men vi seglade och försvann!

— Och nu är du kommen till Sverige, in i en svensk stuga! Nu ska du äta sån gröt som vi äter i dom här trakterna. Jag ska säga dej att den på sitt sätt är märkligare än vilket

krig som helst, ty sån här slags gröt har fött opp fler än den slagit ihjäl!

— Gröten är mycket god, sade främlingen och skramlade med skeden i tallriken. — Ätminstone i en mun som min!

— Men när du har blivit mätt och känner dej nöjd, då ska du berätta för mej om stora världen. Det var så länge sen jag själv var utom stugknuten och såg något med egna ögon. Min son är just nu till sjöss, liksom du har varit till sjöss. Under tiden har jag suttit här i stolen, orkeslös och ensam!

Simon Dunderhake stirrade med stora ögon på nykomlingen i stugan. Pojken hade aldrig förr hört ett främmande språk. Och ändå hade han varje vinterkväll suttit uppkruken i soffkroken och färdats vida omkring i världen. Men den tanken hade han aldrig tänkt att man måste tala på ett helt nytt sätt för att bli förstådd när man seglade ute på de stora haven!

Gamlingen slickade av skeden och strök bort mjölkdropparna ur skägget. Han såg sig värdigt omkring och sade så högt att alla vid bordet skulle höra tydligt:

— Hördu sonhustru! Är det något som du eller någon annan härinne vill ha sagt till den här främlingen, så säj det bara till mej så ska jag säga det vidare till honom på engelska språket!

Vårdinnan log hjärtinnerligt medan hon dukade bort från bordet. Hon kände sig nöjd över att den gamle så plötsligt återskänkts ett skimmer av forna dagars makt och myndighet. Genom den skeppsbrutne sjömannen tycktes han ha fått tillbaka något av sin gamla värdighet.

Natten föll. Utanför stugan blåste stormen upp och vattenet störtade högt över stranden. — Lampan lyste länge ovanför bordet. Främlingen berättade och den gamles ögon glänste av ungdom bakom de tjocka brillorna.

Johannes Gillby:

ADVENTSTORMEN

Fiendskapen mellan Karl Nilsson i Hagen och Gustaf Persson i Hultet daterade sig från den höstdag, då Gustaf Perssons dräng skulle köra hem ett lass efterslätter från utägorna och därvid tog vägen över Karl Nilssons vändteg. Körgatan med de stundom alnsdjupa hjulspåren stod vatten-dränkt och nära nog oframkomlig efter de sista dagarnas ymniga regn. Men Karl Nilssons vändteg låg hög och torr. Det var ju bara fråga om en treårsvall, som skulle plöjas upp i höst, så att köra fram med ett enda lass där kunde inte göra den minsta skada, resonerade Gustaf Persson. Det riktigaste hade varit att fråga vallens ägare om lov, men det tyckte sig Gustaf Persson inte behöva i ett fall som detta.

— Kör du över Nilssons vall, sade han till drängen, det gör inte ett dugg. Han kommer inte att säga någonting. Vi har hållit ihop sen barnsben, och han skjuter mig inte för den sakens skull. Kör du bara!

Men när drängen med sin fora just hunnit fram till slutet av Karl Nilssons betesvall och skulle vika ut över bro-posten ned på den parallella körgatan, stod ägaren där och följde med förvånade blickar Hultet-drängens förehavanden.

— Varför kör du där? Vem har lovat det? — Rösten var inte vred men en aning förebrående.

— Det har husbond sagt, han trodde inte det gjorde någonting, så han tyckte inte han behövde fråga.

— Jaså, han trodde inte det, sade Karl Nilsson, tilläggande för sig själv: Det kan han ju ha rätt i, men vallen är i alla fall min.

Vid hemkomsten berättade drängen för husbonden, vad som förekommit, och nu var det hänt.

Karl Nilssons i och för sig oskyldiga yttrande hade av den snarstuckne grannen uppfattats som en krigsförklaring.

För hela grannhället, för vem som ville höra på orerade nu Gustaf Persson om grannens och före detta gode vän-nens oginhet och småaktighet.

Han hade nekat drängen att ta vägen över en gammal betesvall, som just skulle plöjas upp i höst — när hade man någonsin hört talas om en sådan vrånghet gamla grannar emellan! Ett sådant småsinne! Precis som om inte också Karl Nilsson titt och ofta var i behov av sina grannars stöd och hjälp, han såväl som andra! Gustaf Persson visste att erinra om alla de tjänster, han i alla år gjort Karl Nilsson: hur dennes hushåll varje höst och vår vid den stora byken använt sig av hans, Gustaf Perssons, brygga vid ån, utan att någon enda gång fråga om lov; hur Karl Nilsson i den hetaste årstiden fått driva hela sin boskapshjord över Hultets ägor ned till vattenstället. Vem hade väl räknat på det? Då var det bara som det skulle vara.

Under allt detta levde Karl Nilsson i lycklig okunnighet om att han i sin gode vän och trogne granne fått sin bittraste vedersakare. Tills den dag, då han på stora landsvägen mötte Gustaf Persson, som kom åkande från Kyrkbyn. Karl Nilsson ropade goddag som vanligt och skulle just till att hålla in hästen, men Gustaf Persson endast fräste till, vände bort ansiktet och piskade på hästen, så den satte av i galopp. Det var första gången Karl Nilsson anade, att det måste ha kommit en fnurra på tråden mellan honom och grannen. Men hur han än grubblade, kunde han inte bli klok på anledningen.

Han skulle snart få veta det. Det drog folk försorg om. Ryktena hade nu nått fram till Hagen. Gustaf Perssons utsagor kommo fram till den de angingo, förstorade och vanställda. Karl Nilsson fattade humör. Han erinrade sig alla de tjänster han gjort Gustaf Persson, hur denne år efter år fått låna både rullharv och rensningsmaskin, hur han fått hjälp med både det ena och det andra. Han påminde sig, hur Gustaf Persson en gång fått hans flakvagn till låns och lämnat den tillbaka med bruten tistelstång, och ändå hade det inte varit tal om någon skadeersättning. Vad hade Gustaf att säga egentligen, undras vems tjänster som varit lättast

att undvara, dem som Gustaf Persson gjort Karl Nilsson eller dem Karl Nilsson gjort Gustaf Persson?

Det var ju också ett sätt att med ett parlass helt sonika ta vägen över en annans ägor, utan att ens så mycke som fråga om lov — fast han, Karl Nilsson, hade då inte sagt någonting, inte ett dugg av den beskaffenhet att det kunnat förarga en människa med vett och reson. Bara frågat drängen, varför han körde där, var det någonting att röra upp himmel och jord för? Det var ett småsinne och ett lågsinne utan gräns. På det viset skulle ju aldrig en människa våga säga ett enda dugg.

En gång gjorde verkligen Karl Nilsson ett försök att komma till klarhet och samförstånd. Han gick över till Hultet för att söka komma till tals med husbonden där. Men Gustaf Persson bad honom försvinna från hans gård fortare än fort, annars skulle han snart ha hunden i hä-larna. Sade och slog igen dörren. Karl Nilsson gick hem, knöt händerna i byxfickorna och lovade inom sig att passa sitt tillfälle och vid läglig tidpunkt ge sin granne ett nyp som skulle kännas.

Det året kom vintern tidigt, och dagen före den första adventsöndagen inträffade det stora ovädret, snöstormen, som folket där i bygden skulle komma att tala om en hel mansålder framåt.

Det började på lördagens förmiddag och höll på i det närmaste ett helt dygn. Det var då som folk inte ens kunde finna stig mellan stuga och fåhus, då det efteråt spordes vida omkring, att vandrare förirrat sig från sina vägar och slutligen hamnat på helt andra orter än där de hörde hemma, då boskapen mångenstädes fick stå hela dygnet utan foder och vatten, emedan husfolket inte vågade lämna stugknuten.

I denna adventslördagens förmiddagstimma lämnade Gustaf Persson i Hultet det trygga lugnet vid spisen i stugan för att gå ut och söka uppnå stall och ladugård, sedan drängen och pigan återkommit med underrättelsen, att snö-yran därute stod som en ogenomtränglig mur, att varje gång och stig villats bort, att ingen, så fort han kommit ett par steg från farstudörren, kunde säga vad som var fram- eller bakefter, och att det var lika ogörligt att komma bort till den femtio meter avlägsna ladulängan som det skulle vara att gå till kyrkbyn eller kvarnen i ett sådant väder, vilket överträffade allt man sett eller hört talas om i den vägen.

Nu var det ingen annan råd än att Gustaf Persson själv fick göra försöket. Väl påklädd i åkkappan och stora bälgvantar samt utrustad med den stora träskoveln för att bana sig fram, ifall han skulle stöta på oöverstigligen snödrivor, trädde han ut på farstubron.

Jo, det var nog riktigt som de sagt! Snöyrans stod som en vit, ogenomtränglig mur, och i allt detta vita var det omj-ligt att se framför sig som i den svartaste natt. Snön drev honom i ögonen och eldsvedde hans ansikte. Han plumsade ut i snön, den räckte honom högt över stövelskaften redan. Han tog ännu några steg. Det var som han trott: det hade hopats drivor invid väggen på den här sidan. Längre ut låg snön inte så tjock. Men låt se nu, jo så där skulle han gå. Dit rakt fram och sen till höger, då kom han rätt på ladulängan. Han hade sina igenkänningspunkter på vägen: först den stora apeln vid trädgårdsstigen, sen grindstolparna, sen dammen. Nå, den var väl både igenfrusen och igensnöad, så den syntes inte mycket av. Alltså, vid grindstolparna vika av till höger, sen följa staketet ett stycke, sen gå rätt över på ladulängans gavel.

Gustaf Persson stånkade och pulsade på. Skoveln behövde

han inte använda: snön låg visserligen djup, men ganska jämn överallt. Nu var han väl snart vid grinden i staketet. Där låg det nog en driva igen. Men vad nu? Han hade ju inte märkt till den stora apeln än. Så långt borde han åtminstone ha hunnit. Eller kanske han passerat den utan att ha märkt den? Man såg ingenting i detta väder, om man inte kom rakt på det.

Han fortsatte manhaftigt, slog med skoveln framför sig för att känna, när han kom till staketet eller grindstolparna. Men det var värst vad det var långt till staketet i dag. Han hade väl inte vänt utan att veta det och kommit åt annat håll — gården hade staket bara åt framsidan. Han stannade, trevade med skoveln, tog några steg framåt igen och snavade över en buske.

Han hade hunnit runt huset och förirrat sig längst ned i trädgårdens baksida. Expeditionen var misslyckad, han fick gå in igen och vänta på att yrvädet skulle lättas. Så här kunde det väl inte pågå länge till.

Han kom inte in. Inte heller visade yrvädet tecken till att vilja avtaga. Gustaf Persson förstod att han kommit bort hemifrån. Han var ute på vida fältet. Snön låg jämn och djup överallt. Trots kölden arbetade han sig svettig för att komma fram. Det var förargligt det här, både mödosamt och förargligt, men någon egentlig oro kände han inte. Ännu var det dager. Innan mörkret bröt in skulle det lättas på, det kunde inte stå till annat.

Han stannade, vände ryggen mot vinden, fick fram dosan, snusade och fortsatte på nytt. Nu märkte han, att det började skymma.

Just i kvällningen, vid mörkrets slutgiltiga inbrott, kom Gustaf Persson i hägn. Något grått dök upp ur det mörk-nande vita, han fann sig stå vid en vägg, inte vid Hultets gård, inte vid någon människoboning, det såg han. Han famlade utefter väggen, fann en dörr och trädde in, hälsad av minst ett tjugotal bråkande fårstrupar.

Det var intet tvivel om saken: han hade hamnat i fårhu-set hos Kari i Fårahuset, en full fjärdingsväg hemifrån.

Gustaf Persson kunde inte se någonting i mörkret här-inne. Fåren fortsatte att bräka i ett. De voro väl hungriga och törstiga, stackarna. Han letade sig bort till dörren, som ledde till foderskullen, och snart tego de tjugo fårhalsarna för att i stället ha full sysselsättning med det doftande höet.

Härinne var fullständigt mörker, därute var också fullständigt mörker. Gustaf Persson hade funnit en tom kätte, fyllt den med några bördor hö, lagt sig tillrätta och sökte nu ta sin belägenhet med jämmod. Han frös så han skakade, det var som om vinden blåst rakt igenom väggen, men han fick vara glad att han kommit hit i alla fall. Annars vet man aldrig, hur det slutat. Tanken på deras oro därhemma höll honom emellertid länge vaken, trots tröttheten. Men till slut tog den senare ut sin rätt, och han föll i en tung slummer.

Gustaf Persson vaknade vid den dova klangen av kraftiga dombjällror. Fåren satte i att bräka i full korus. Gustaf Persson såg inte, när dörren öppnades, så svart var den väldiga urvädersnatten. Men en isande köldpust slog emot honom, där han låg i sin kätte. En tung luns till kropp stampade in i det egendomliga härbärgat. Ännu en — det var den med dombjällrorerna, de ringde öronbedövande härinne i det trånga rummet, blandade sig med fårens förskrämda bråkande. Dörren slog igen.

— Puh! flämtade en grov röst, det kom som från en som var trött till det yttersta och lycklig över att ha kommit i lä-

(Forts. å sid. 22)

Ester Sjöblom:

Det är svårt att med bestämdhet säga varför inte Ann-Mari blev lik sina syskon. Både den fjortonåriga Karin och den tolvåriga Kerstin hade alltid varit lugna och värdiga små damer, måna om att uppföra sig ordentligt. För dem behövde ingen ha några bekymmer. De skulle alltid komma att klara sig.

Kanske var det bara därför, att Ann-Mari kom på sladden som hon blev annorlunda. Hon blev litet bortkelad. Det var så rart att ha henne i knät och känna de små runda armarna om halsen. Ingen hade hjärta att vara sträng mot henne. När hon log med skrattgropar i kinderna var hon så innerligt söt — sak samma vilka ofog hon tog sig före med.

Det var inte riktigt nyttigt för Ann-Mari att bli så där bortfjäsad. Hon tog sig till slut sådana fasoner att föräldrarna blev alldeles rådlösa. Att tala förstånd med detta femåriga troll, som regerade hela familjen, var inte lätt. Hon bara skrattade åt alla förmaningar och putade ut med sin lilla mun:

— Ska mamma ha en puss?

Och så föll mamma till föga och tog pussen. Men för varje gång detta hände, blev hon alltmer betänksam. Vad skulle hon ta sig till med detta barn, som var så charmerande att hon förde alla bakom ljuset...

Visst kunde Ann-Mari vara snäll också. I många timmar satt hon på golvet och lekte med sin byggglåda. Men så kom katten och blandade sig i leken. En stund gick det bra. Men

så blev Ann-Mari ond därför att katten inte kunde begripa hur hon ville ha det. Då sträckte hon fram sin lilla hand och röck djuret i svansen.

Det tyckte förstås inte kisse om. Han förvandlades hastigt och lustigt till ett spottande odjur med håret rest på ände. Då blev Ann-Mari rädd och sprang till mamma för att bli tröstad. Trots att hon mycket väl visste, att hon burit sig illa åt.

En dag satt de tre barnen och åt. Det var tyst vid bordet och Ann-Mari tyckte att systrarna var tråkiga som enbart visade maten uppmärksamhet. Hur skulle hon få dem att syselsätta sig med henne. Hon grubblade en stund. Plötsligt fann hon på råd. Det lilla runda ansiktet sken upp och hon sade:

— Ja' ska kasta smörgåsen i väggen.

— Det låter du bli, din dumbom! Och förresten törs du inte. Kerstin log försmädligt.

— Törs ja' inte! Ann-Maris hand beskrev en båge i luften. Och så satt smörgåsen där fastsmetad på tapeten.

Mamma hade en gång läst för Ann-Mari om ett hus som var gjort av bara pannkaka. Det hade låtit så förfärligt trevligt. Kanske kunde man också göra ett hus av limpskivor. Varför skulle det vara omöjligt. Ann-Mari satte sig tillrätta i stolen och beskådade sitt verk. Hon kände sig mycket belåten.

De båda systrarna satt ett ögonblick mållösa. Men så brast det loss:

— Mamma, mamma! Kom och titta vad Ann-Mari har hittat på.

Då kom mamma och sedan var det inte roligt längre. För mamma var förfärligt ond. Hon liksom växte. Och så talade hon med en sådan barsk röst att Ann-Mari begrep att nu var det galet igen.

Det lilla ansiktet fick ett listigt uttryck. Så lade hon huvudet på sned och sade bevekande:

— Men ja kunde inte hjälpa det. Smörgåsen fick vingar å så flygde den.

Allt hade väl avlöpt väl för Ann-Mari denna gång så väl som alla andra gånger om inte farmor kommit och hälsat på.

Farmor var så liten, så tunn och bräcklig. Hon ingav alla människor en känsla av att hon behövde skydd och värn. Men när hon öppnade munnen togs man kvickt ur den villfarelsen. Ty då visade det sig att farmor inte bara skötte sitt eget klanderfritt utan att hon också hade en stor och innerlig böjelse för att ordna andras affärer.

Hon upptäckte genast den stora, skinande flottfläcken på tapeten. Om Maria anat att svärmodern skulle komma på besök hade hon säkert flyttat på en tavla för att undgå den straffpredikan som hon visste säkert skulle följa. Men nu var det för sent. Saken fick ha sin gång.

Och farmor skrädde inte orden. Det gjorde hon aldrig. Hon såg med ovilja på möblerna som var ripade och skamfilade av barnens framfart, bet en bit av rulltårtan och satte i gång.

Det blev ord och inga visor. Och när farmor slutade lade hon händerna i kors över bröstet och sade myndigt:

— Att du inte kan sköta hemmet, min sons hem, ordentligt, är illa nog. Jag har aldrig sett så ostädat hos någon annan människa som här. Men att du inte uppfostrar barnen ordentligt är rent av brottsligt. Ann-Mari skall ha stryk, det har jag sagt många gånger förut. I min barndom huttlades det aldrig med ungar. Vi fick stryk av riset många gånger. Och det skadade inte. Vi blev bra människor. Men nu för tiden är det bara kel och dalt. Så blir det också som det blir.

— Jag har så svårt för att slå henne, farmor, svarade Maria ängsligt.

— Svårt och svårt. Man får väl göra det som är svårt också. Så gick farmor. Men Maria grubblade hela eftermiddagen. Kanske Ann-Mari blev bättre om hon en gång fick se att det var allvar bakom alla förmaningar. Det var bara så förtvivat svårt att komma i gång.

Maria gick hela eftermiddagen och samlade mod till detta fruktansvärda som skulle utföras. På kvällen hade hon fattat sitt beslut. Ann-Mari skulle ha stryk. Kanske farmor hade rätt att det var det enda sättet att bringa henne till förnuft.

På kvällen gick hon in till Ann-Mari och sade med en röst som sinnesrörelsen gjorde hård och ovänlig:

— Tycker du inte att du burit dig ovanligt illa åt i dag?

Ann-Mari som dansade omkring i sitt nattlinne tvärstannade. Hade inte mamma glömt. Det brukade hon alltid göra.

— Jovars, sade hon lätt. Det var ett ord som hon nyss lärt och hon placerade det stolt vid alla möjliga och omöjliga tillfällen.

Hennes lättvindiga svar kom ilskan att koka över hos Maria. Hon grep sin lilla dotter i armen och slog henne tre, hårda slag i stjärten.

Aldrig hade Ann-Mari blivit utsatt för en sådan behandling. Hon skrek, nej hon vrälade av sina lungors fulla kraft. Och hennes skrik gick som ett svärd genom Marias stackars

hjärta. Det var omöjligt att härda ut. Hon släppte ungen och rusade i full panik ut på gården.

Där gick hon länge. Vreden dunstade bort och efterträddes av förtvivlan. Varför hade hon slagit sitt barn? Hur hade farmor kunnat lura henne till något som hela hennes varelse uppreste sig emot? Att slå barnen var ju ett erkännande av att man var en oduglig uppfostrare.

Plötsligt fick hon en idé. Hon sprang ner till kiosken i hörnet och kom tillbaka med en jättestor gottpås.

Maria smög på tå in. Hon hade en känsla av att hon måste gå tyst nu. Så mycket skrik och jämmer som hon kommit åstad.

Ann-Mari låg i sin säng med ögonen slutna. Tårarna hängde ännu och glittrade i ögonhåren.

— Ann-Mari, Ann-Mari, viskade Maria. Se vad jag har åt dig.

Ann-Mari slog upp de sömntunga ögonen och log. Hennes små giriga händer grep efter påsen.

— Det är bra nu, Ann-Mari. Vi glömmet bort alltihop. Vi kommer inte ihåg någonting. — Och i morgon skall jag läsa sagor för dig.

Rösten var hes av tillbakaträngd gråt. Hon föll på knä och slog armarna om den lilla, varma barnkroppen.

— Bra nu, sade Ann-Mari belåtet och kramade påsen.

Men så såg hon upp. Vad mamma såg underlig ut. Hon grät bestämt. Vad grät hon för?

Ann-Mari hade en dunkel känsla av att det var hennes fel att mamma var ledsen. Vad saken gällde kom hon inte riktigt ihåg. Hon var så förfärligt sömnig. Men hon ville gärna göra allt gott igen. Hon slog armarna om halsen på mamma och mumlade:

— Inte gråta. Bra nu. Bra nu. Så slappnade hennes kropp. Hon föll ner i sängen och sov med en gång.

Maria satte sig vid sängen och stoppade filtarna varsamt omkring sin lilla dotter.

— Det är bra nu, upprepade hon tyst för sig själv. Men kan det bli riktigt bra nu mera- Finns det någonting som för mig kan göra detta bra igen som har skett i dag? ...

— ★ —

Fuktiga bostäder orsaka lungsjukdom. En mycket sällsynt sjukdom har behandlats av dr Erik Törnell på Västeråsens sanatorium i Borås. Det rör sig om två kvinnor, som genom sin vistelse i fuktiga bostäder angripits av mögelsvamp i lungorna. De behandlade har nu tillfrisknat.

Saken har fått aktuell anstrykning genom att bränslekommissionen under sommaren inte beviljat någon ved för uttorkning av nybyggda fastigheter. Mögelsvampen har på sistone närmast fått prägel av odlad växt i flera nya hus i Borås. De har fått svamp på väggarna, utefter golvytor, under tavlor o. s. v. Kläder som hängts upp har även blivit angripna.

Sjukdomen heter broncho mykos, berättar dr Törnell, och veterligt är den inte tidigare påvisad i de här trakterna. Denna form av sjukdomen är vanlig i tropikerna i den fuktiga väderleken, och hos teprovarna på Ceylon är den en yrkessjukdom. De båda fall, som behandlats i Borås, varade flera månader. Symtomen var upphostningar, feber och kraftlöshet. Botemedlet var jodkalium. Det har emellertid inträffat fall, då sjukdom av det här slaget lett till döden.

Ivar Ahlstedt:

— Mycket fiffigt uträknat, sa kommissarie Berg och lutade sig bakåt i museichefens bekväma fåtölj. Men mannen var lite för fiffig. Han tänkte lura både polisen och sin kumpan.

Kommissarien gjorde en paus och betraktade männen framför sig. De satt på stolar som var ställda i en halvcirkel framför skrivbordet. Där var museichefen själv, doktor Berner, amanuenserna Lundberg och Fagerström samt vaktmästare Karlberg. Den sistnämnde hade två uniformsklädda konstaplar som uppvaktning.

— Jaha, sa kommissarien efter en stund, så ligger det alltså till. Har ni inte något att säga, Karlberg?

— Nej, mumlade denne, jag har erkänt allt.

— Då får jag väl gå vidare, sa kommissarien. Det skulle kanske tyckas att saken var klar i och med Karlbergs beklännelse. Han har erkänt stölden, tavlan är förstörd och museet får vidkännas en betydande förlust. Men så enkelt är det inte. Jag... förlåt, mina herrar, ska vi öppna ett fönster? Amanuens Fagerström tycker visst att det är för varmt?

— Nej, inte alls, mumlade denne. Inte för min skull.

— Men ni svettas ju.

— Jag är lite förkyld, det är allt.

— Och amanuensen Lundberg ser inte heller ut att må bra. Är ni också förkyld? frågade Berg.

— Ja, svarade denne, så är det.

— Det var förfärligt så sjukt det måtte vara bland personalen.

— Det är alldeles riktigt, kommissarien, sa doktor Berner. Det har verkligen gått en förkylningsepidemi här.

Stämningen i rummet var tryckt, Berg gjorde en lång obehaglig paus innan han fortsatte.

— Först några frågor, började Berg. Den här tavlan som

blev förstörd, den hade ju ett stort penningvärde, men hade det verkligen varit möjligt för tjuven att skaffa sig kontanter för den, trots att köparen måste vara medveten om att den var stulen.

— Jag tror det, svarade doktor Berner. Det finns många samlare som sätter sin ära på spel för att bli ägare till en sån sak. I synnerhet skulle det vara lätt att finna en köpare i utlandet.

— Då är det bara en fråga ytterligare, sa Berg. Ni amanuens Lundberg är ju en mycket god amatörmålare har jag hört?

— Inte alls, svarade denne, det är alldeles överdrivet. Men vi har målning som hobby nästan alla tjänstemän här, både Fagerström och doktor Berner.

— Det var mycket intressant.

Han plockade lite i sina papper och fortsatte.

— Jag ska nu göra en liten sammanfattning av vad som hänt. Om jag gör något misstag vore jag tacksam ni ville avbryta och rätta mig.

Alltså! Oljemålningen som för övrigt inte tillhörde museet utan var utlånad av en privat samlare i Danmark hängde tillsammans med annan gammal fransk konst på en kortvägg i lilla galleriet. Sista gången den sågs hänga där var vid 14-tiden. Då hade nämligen en grupp elever från en målarskola kommit till museet och under doktor Berners ledning börjat en rundvandring genom salarna. Bland annat hade man studerat fransk konst i lilla galleriet. Hör nu, doktor Berner, märkte ni inte någonting? Var det inte något besynnerligt med själva tavlan?

— Nej, svarade denne. Vi tittade för övrigt inte så noga på den. Det var meningen att vi skulle återkomma till den senare.

(Forts. å sid. 28.)

Adventstormen (Forts fr. sid. 18)

Gustaf Persson kunde höra, hur främlingen därborta band hästarna vid väggen och tog bort bjällerkransen.

— Vem är det? frågade Gustaf Persson, helt stilla och lugnt, när fåren hunnit lugna sig så pass, att han kunde göra sig hörd. — Han hade redan hunnit fatta, hur det låg till: här var en, vilken liksom han själv kommit bort i snö-yran och sökt sig skydd här, med hästar och allt.

— Oj, oj, är det folk här förut! — Det var Karl Nilssons röst. Han hade genast känt igen Gustaf Perssons stämma, utan att i första ögonblicket besinna att det var hos en ovän han hamnat.

Gustaf Persson å sin sida hade genast känt igen Karl Nilssons röst — utan att med ens besinna att det var sin fiende han nu hade härinne i det ensamma läet i stormnatten, den hjälplösa isoleringen.

Det blev en stunds besvärad tystnad, oavsett ett och annat bråkande bortifrån färkättarna.

— Ja, det var lett det här, sade äntligen Gustaf Persson — rösten darrade något, inte så mycket av kölden som av det besvärande i situationen.

— Ja, det kan man säga — hur kom — hur kom du hit?

Gustaf Persson berättade sitt missöde, i få och kärva ord, och Karl Nilsson förtalte, lika fåordigt, sina äventyr. Han hade farit till kvarnen med ett lass säd tidigt på morgonen, stannat kvar för att mala och på hemvägen överraskats av detta makalösa väder, kommit bort från vägen och sen visst farit runt, runt hela dagen och en god del av natten, ville det synas. Så hade han kommit hit och trots mörkret rätt snart kunnat förstå, att han hamnat i Fårhuset.

— Undras, vad klockan är nu, tro? — Det var Gustaf Persson.

— Äh, hon har nog lidit rätt mycket. Det har varit mörkt länge, många timmar, gissar jag.

— Jag har varit på skullen och tagit in litet hö. Här ligger en rätt så gott. Det är väl bäst att du kryper ner, du också, kom det, tvekande, efter en stunds tystnad, från Gustaf Persson.

Karl Nilsson lydde och installerade sig i höet bredvid sin granne — och fiende. Två män lågo i höet bredvid varandra och grubblade över sitt öde: att ha hamnat här ensam med sin dödsfiende i den svartaste och vildaste av urvädersnätter. Lång tystnad.

Karl Nilsson trevade efter något i pälsens vida innandömen. Slutligen fick han fram ett paket. Gustaf Persson hörde papper, som prasslade.

— Jag tog med mig matsäck i morse, den blev över. Vill du inte vara med på den — natten blir kanske lång.

— Jo, tack, det skulle nog inte vara så dumt — uppriktigt sagt, hade Gustaf Persson hunnit bli ordentligt hungrig.

De åto under tystnad. Omständigheterna hade tvingat dem att dela samma läger, omständigheterna hade också tvingat dem att dela brödet. Och båda förnummo inom sig, att deita bröd var en freds- och försoningsmåltid.

— Hör du, Gustaf, det var inte så farligt, det jag sade till drängen din, det har han nog vanställt eller missförstått, kom det äntligen försiktigt från Karl Nilsson.

— Nä, må tro det, kanske — kanske har du rätt i det. Men det är ju så att efter så många år kommer det lite oväntat — det gick ju ingen skada på åkern i alla fall.

— Nä, det förstås, det kan du ju ha rätt i. — Men nu får vi nog bilägga tvisten — medan vi är här i fårhuset åtminstone.

Sen blev det inte mycket sagt dem emellan. Tröttheten överväldigade dem så småningom, och de somnade.

Kari i Fårhuset såg till sin förundran ett översnöat slädlass stående framför fårhuset, som måst lämnas åt sitt öde hela sista dygnet. Snön hade hopat sig framför dörren, och hon måste ta i av alla krafter för att få upp den — ingen hade tänkt på att stänga den inifrån, ty vinden låg på och höll den så väl stängd som både rigel och loka. När hon fått upp dörren, hörde hon en ivrig gnägning. En vit hästbläs stack fram genom fårhusets halvskymning. Kari kände genast igen hästen såsom tillhörande Karl Nilsson i Hagen. Därborta stod den andre. Hur hade de kommit hit, vad hade väl skett i denna natt?

Hon trädde in, slöt dörren och såg sig omkring i det matta ljuset från fårhusets fönster. Från kätten rakt fram reste sig en stor, grå kropp, en päls överhöljd med höboss. Karl Nilsson i Hagen. Och där bredvid, halvt nedkrupen i höet, upptäckte hon Gustaf Persson i Hultet! — De två storkaxarna, vilkas kontrovers var vida känd i socknen, broderligt delande det torftiga lägret i en fattig gummas fåråhus!

— Nej, vad ser jag — jag tror jag haft främmande i natt! utbrast Kari, när den första häpnaden lagt sig.

— Jo, det är så det, vi kom illa ut för ovädret i går, både jag och grannen här, sade Karl Nilsson, medan han steg ut ur kätten och borstade bosset av pälsen. Och så berättade han, hur de kommit hit, och Kari i Fårhuset slog ihop händerna och försäkrade, att maken till besynnerlighet hade hon aldrig varit med om, och eftersom det var kallt och de tydligen fått både frysa och svälta, så undrade hon, om de inte ville gå in och dricka en kopp varmt kaffe, innan de begåvo sig av hemåt. De kunde ju gott gå in i förväg och värma sig, där brann en frisk fyr i spisen, och så snart hon hunnit vattna fåren och ge dem foder, skulle hon komma efter.

Det ville de gärna. De värmdes sig i Karis stuga, de fingo många koppar kaffe med smörgåsar, och så tackade de och gjorde sig färdiga att fara hem. Därhemma väntade de dem med ångslan och spänning, det visste de.

Därute hade stormen lagt sig,, och snön hade slutat falla. Solen gick upp i öster, gnistrandande röd.

Karl Nilsson körde hemåt på obanade vägar genom den blixtrande vita kölden, förbi de halvt nersnöade små gårdarna på slätten, från vilka rökarna stego mot zenith, vittnande att det dock var liv och rörelse här och var på denna dödsstilla, dödsvita slätt. Bak på lasset satt Gustaf Persson i Hultet, ibland resande på sig för att ta en åkarbrasa, ty han frös hutlöst, trots den tjocka åkkappan. Lyckligtvis var ännu intet folk ute på vägarna denna söndagsmorgon, så hemfärden behövde inte väcka allt för stort uppseende. Och när de nalkades hemhållet och Karl Nilsson lämnade av sin passagerare vid hans avtagsväg, då sågo de att snön låg vit och ren från gård till gård, från dörr till dörr, över alla vägar och spår som plånats ut — sågo att den djupspåriga kör-gatan låg lika jämn och ren som Hagens olyckliga trätoåker där bredvid.

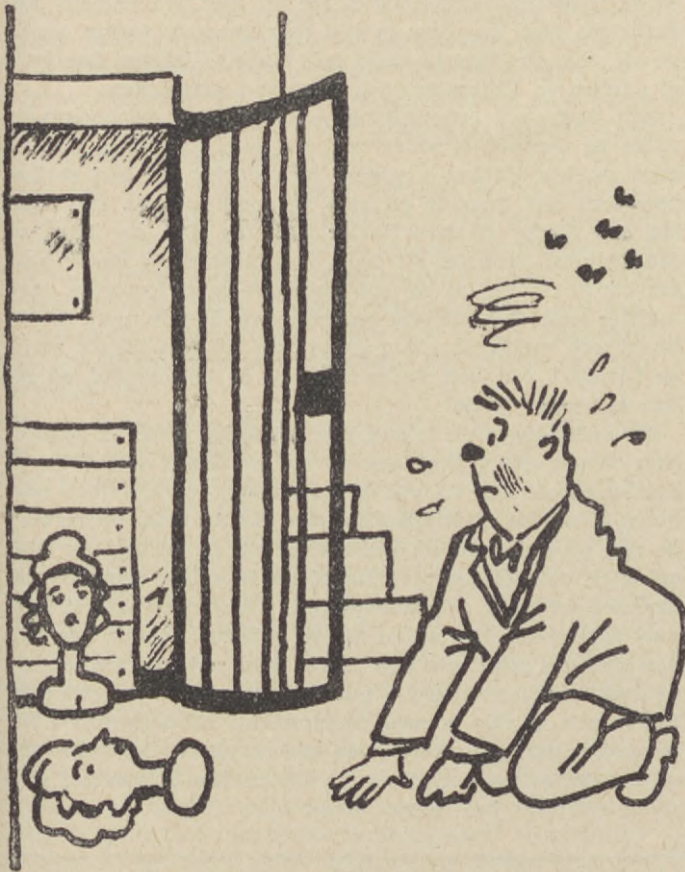
När Gustaf Persson kommit av lasset, stod han tyst en stund, som om han sökt efter ord.

— Jo se, jag tänker på, att jag skulle be ett par karlar från ert komma och hjälpa oss med tröskningen nu på onsdag, fick han äntligen fram.

— Visst får du det, det passar ju bra det, för vi själva tänkte tröska på fredag, och då gör vi väl byte som vanligt, sade Karl Nilsson och lyfte piskan till tecken åt hästarna att fortsätta lunken fram till hans egen gård.

Bes:

Några hemska minuter

Jag träffade häromdagen min vän författaren Grusås. Han berättade följande märkvärdiga historia, för vars sanningsenlighet han satte sitt kända författarnamn i borgen. Det är alltså Grusås som har ordet.

— För någon tid sedan beslöt jag mig för att flytta. Det är ju ont om bostäder av det slag som är lämpade för en medelålders ogift författare med eget anspråkslöst hushåll. Efter mycket annonserande och spring lyckades jag emellertid komma över ett enkelrum med kokvrå i ett tyst och

stilla hus i Göran Perssons gränd. Före mig hade där bott en damfrisörska, vars affär gått omkull — hon hade måst börja som biträde i en annan salong, och orkade nu inte med hyran. Jag flyttade in en kväll, och började ordna med mina enkla grejor. När jag skulle hänga in mina kläder i garderoben, upptäckte jag något besynnerligt på en hylla. Det visade sig vara två sköna kvinnohuvuden av vax eller något liknande, synnerligen elegant utstyrda i håret. Det är sådant som man kan få se i fönstren till damfrisörsalonger av äldre modell. Damfrisörskan hade glömt dem. Då jag inte tyckte om att ha dessa tingestar stående i garderoben och dessutom behövde det snåla utrymmet, beslöt jag flytta upp dem på vindskontoret. Jag skulle i alla fall dit upp med en stor packlåda som jag haft mina böcker i. Jag gick alltså ut och tryckte upp hissen, lät dörren stå och baxade in lådan, varpå jag ställde kvinnohuvudena ovanpå. Men nu visade det sig att lådan var så skrymmande att jag inte själv fick plats i hissen. Nå, det var ju ett enkelt problem. Jag stängde hissen och kilade kvickt upp 5 trappor för att trycka upp den. Men medan jag stod där och tryckte, så märkte jag till min förargelse att hissen var i gång — nedåt. Någon hade stått på nedra botten och tryckt ner hissen medan jag sprang uppför trapporna. Jag greps av onda aningar och störtade ner . . .

Och där nere mötte mig en hemsk syn. Hissen stod öppen och kvinnohuvudena hade ramlat från lådan ner på stengolvet. På knä framför hissen och vansinnigt stirrande på huvudena låg en medelålders rödbrusig herre och skrek som en stucken gris:

— Ta bort . . . ta bort eländet . . . jag ska aldrig suppa mer . . . hick . . . hupp . . .

Karlen var tydligen ordentligt på nocken — och vad han i förstugans halvdunkel trodde sig se gjorde honom ju inte klarare i huvudet. Tillkallad av karlens skrik kom nu portvakten utrusande. Med några få ord satte jag honom in i situationen. Jag plockade upp de förbannade huvudena på lådan, varefter vi hjälptes åt att få den fulle på benen. Han vinglade och ojade sig och begrep ingenting. Jag stängde åter hissen och portvakten lovade att bevaka den tills jag hunnit upp. Jag rusade åter upp 5 trappor och tryckte upp hissen. Nu gick den — men plötsligt stannade den. Nu är det färdigt igen, tänkte jag, och rusade ånyo ner. Vid våningen 3 trappor stod hissen öppen och en gammal tant stod där och stirrade på de två avhuggna kvinnohuvudena och så satte hon i att skrika:

— Hjälp . . . hjälp . . . mördare . . . polis, polis . . .

Innan jag hunnit förklara något rusade hon in i sin bostad — antagligen trodde hon att jag var mördaren. Nu kom portvakten, ledande och stödjande den fulle herrn, som alltjämt gastade och avlade svavelosande nykterhetslöften. När han nu ånyo fick syn på huvudena i hissen blev han alldeles vild och galen, slet sig lös från portvakten och tumlade på egen hand ner för trapporna igen.

— Nu får det vara slut på det här förbannade spektaklet, sa' portvakten. Kila upp igen, så ska jag se till att ingen tar hissen på vägen.

Jag kilade upp igen, och nu fick jag verkligen upp hissen och grejerna in i vindskontoret. På nervägen mötte jag den fulle, som vinglade sig upp och med skräck i rösten mumlade:

— Aldrig suppa mer . . . aldrig suppa mer . . . lova . . . gamle gosse . . .

Ett par dagar därefter kom damfrisörskan och frågade

Späckhuggaren — havens fasa

Den gamla regeln "äta eller ätas" gäller överallt i djurriket, men kanske den tillämpas strängast i det våta elementet. Havsdjupens inneväpnare ha ofta en aptit som gränsar till det otroliga, och de ha också tillräcklig vildhet och styrka för att kunna tillfredsställa den. En del måste dock räknas till dem som avgjort oftare äta än bli ätna, och en typisk representant för den kategorin är Späckhuggaren.

Späckhuggaren är en val och sålunda ett däggdjur med varmt blod, men den har så väl vetat att anpassa sig för sitt liv i vattnet, att man gott skulle kunna ta den för en fisk. Endast då man ser den komma upp till ytan för att "spruta", som sjömännen kalla dess sätt att andas, kan man se att den andas med lungor i stället för med gälar. Den är den smidigaste och snabbaste av alla valar, och när den i grov sjö ilar fram omedelbart under ytan, följande varje våg i mjuka vågar, erbjuder den en taylor av grace och skönhet, som måste väcka beundran. Men det behövs blott, att något ätbart visar sig för att man skall komma underfund med, vad späckhuggaren går för.

Det är inte utan orsak som den bär sitt öknamn "havens fasa", och det är inte utan orsak den på flera olika språk kallas "Mördaren". Dess latinska namn var också från början Orca gladiator. Dess väg är alltid tecknad i blod. Man kan säga, att intet av alla de millioner levande väsen, som befolka de övre vattenskiikten i haven och som äro nog stora att bli en liten munsbit för späckhuggaren, gå säkra för honom. Han äter fisk med förtjusning, och råkar han in i ett stim, stoppar han i sig efter bästa förmåga. De största valarna, grävvalen och grönländsvalen, som bredvid späckhuggaren se ut som en elefant brevid en terrier gå inte fria trots sin storlek, utan anfallas och slitas sönder. Isbjörnen som själv är en buse för alla sälar och en lika djärv som skicklig jägare, är räddningslöst förlorad, om han överraskas i vattnet av späckhuggare. Inte ens de stora hajarna klara sig utan angripas och dödas utan förskoning.

För att vara en val når späckhuggaren inte några stora mått, 9 meters längd är maximum, och kroppen är smärt och långsträckt. Karaktäristisk är den höga, spetsiga ryggen, som ofta sticker upp över ytan när Mordvalen, som Kipling låter sälarna kalla honom, kommer in på grunt vatten eller går högt uppe i vågorna. Späckhuggaren har inte heller de andra valarnas tjocka späcklager, utan är alltid ganska mager, och därför också snabb och rörlig. Teckningen är mycket markerad, med skarpt avgränsade, oregelbundna vita fläc-

kar på svart botten. Översidan dock övervägande mörk. Tanduppsättningen består av ett mindre antal mycket starka tänder, och käkarna äro mycket kraftiga. Tack vare sin styrka kan späckhuggaren också med ett enda vildsint hugg riva ett stort stycke ur sidan på en stor val, och då de alltid jaga i flock är deras anfall fruktansvärt. En gång i början av 1880-talet blev en hel flock vitvalar av späckhuggare jagade in i en vid Godhavn på Grönland och bokstavligen slitna i stycken. Det var mycket mera än vad späckhuggarna kunde sluka trots sin aptit, och grönländarna samlade in rätt mycket av resterna från den blodiga festen. En annan gång var naturforskaren Scammen vittne till hur tre späckhuggare anföllo en stor grävvalshona och hennes unge. Trots att de ej voro mer än tre stycken och den lilla valen var dryga tre gånger så stor som någon av dem, lyckades de efter en vild strid döda ungen och såra den ursinniga modern så svårt att hon rymde fältet för att inte dela ungens öde. Eschricht fann en gång en död späckhuggare kvävd av att en säl, som den försökt sluka hel, fastnat i halsen. Den hade ej mindre än 13 tumlare och 14 sälar i magsäcken.

Allt vad val- och sälfångare heta hata späckhuggaren värre än synden, ej så mycket för hans glupskhet och för hans direkta intrång i jakten, men därför att han skrämmer bort allt levande på rätt vid omkrets, då han visar sig, och därför alldeles förstör fångsten. Det har hänt att fångstskutor tvingats att ligga sysslolösa flera dagar bara för att havet vimlat av späckhuggare men förresten varit alldeles tomt. Och att jaga späckhuggare är inte mycket lönt. Snabb och smidig som den är, vill det mycket till för att få en harpun i den, och skulle man väl få den ombord, så ger den just inget späck.

Att späckhuggaren ibland kan bli farlig även för människor visade sig tydligt nog på en av Scotts expeditioner. Fartyget hade lagt till vid en fast iskant, och alldeles i närheten blåste en flock späckhuggare. En av männen skyndade ned på isen med en kamera för att få en bild av dem, och gick omisständigt ända ut på iskanten, som här var över två fot tjock och alldeles fast. Valarna kommo alldeles inpå honom och dök sedan för att plötsligt komma upp under iskanten och bryta upp denna. Endast tack vare sinnesnärvaro och tur lyckades mannen jumpa på de lösbrutna flaken och nå fast is med de mordiska käftarna tätt i hålarna. Den ivrigaste förföljaren gick av farten halvvägs upp på den fasta isen och låg kvar där en stund, besviket stirrande efter det bortflyende rovet.

efter sina skyltgrejer. Hon fick dem, men jag sa' ingenting om vilka hemska minuter jag upplevt för hennes skull.

Detta var alltså författaren Grusås berättelse om sitt äventyr. När han slutat, sa jag:

- Det skulle du kunna skriva en bra historia om.
- Jag skriver inte om sånt, sa' Grusås med något sårad författarstolthet i rösten.
- Får jag skriva om det?
- Var så god!

VITA

Läkerol

(Bröst-Bonbons)

Innehålla samma välgörande eteriska oljor som de världsberömda mörka Läkerol-Tabletterna.

Vita askar å 35 öre oms. o. varusk. inb.

Hur de började...

XI.

LOUIS PASTEUR

Varje skolbarn vet eller borde veta, att det var fransmannen Pasteur, som först vederlade den gamla uppfattningen, att allt liv har uppstått av sig själv, och att det var han, som bevisade, att till och med de primitivaste livsformerna, de encelliga mikroberna, härstamma från liknande, redan förut existerande livsformer. Pasteur härledde en hel kedja sjukdomars ursprung ur tidigare okända mikrober och skapade härigenom möjligheten att bekämpa dem samtidigt som han jämnade vägen för Listers vetenskapliga framsteg inom kirugin. Lister, den främste av kirurger, omsatte nämligen Pasteurs bakterieteorier inom kirurgiens område och lyckades härigenom komma fram till den så betydelsefulla antiseptiska sårbehandlingen, varom man förut haft skäligen oklar uppfattning. Med större rätt än många andra kan Pasteur sålunda inrangeras bland mänsklighetens främste välgörare.

Blott föga är känt om Pasteurs barndom. En av hans biografer, hans svärson Vallery-Radot, har påpekat, att alla, som velat fullständiga livsbilden genom skildringar från den store vetenskapsmannens barndomsdagar, givit sin fantasi skäligen fria tyglar. Vi veta emellertid, att Louis Pasteur redan som pojke lade i dagen den godhet, anspråkslöshet och plikt känsla, som sedermera karakteriserade hela hans senare liv.

Pasteur föddes den 27 december 1822 i den franska byn Dole. Han härstammade från en jordbrukaresläkt, som i många generationer varit knuten vid byn Dole eller dess närmaste omgivning. Ingen av hans förfäder hade, så vitt man har sig bekant, utmärkt sig. Hans fader var arrendator. I skolan var Louis flitig och samvetsgrann men helhetsomdömet om hans prestationer stannade dock vid ett ganska svävande: "medelmåttigt". Icke desto mindre var Pasteur blott en ung man på 26 år, då hans forskningar redan fäst uppmärksamheten på honom i sådan grad, att han tilldelades hederslegionens riddarekors.

När Pasteur tjänstgjorde som docent i medicin vid universitetet i Lille, rådfrågades han en gång av en vinfabrikant, för vilken det alltfjämt olösta jäsningsproblemet innebar en ständig fara för ruin, angående de lämpligaste behandlingsmetoderna av druvorna. Efter mödosamma forskningar lyckades Pasteur konstatera, att jäsningsproceduren försakades av vissa mikroskopiska bakterier och ej som hittills allmänt antagits av några döda eller ruttnande substanser. Dessa upptäckter gävo Pasteur impulsen till det fortsatta, outtröttliga arbete inom bakteriologiens område, som skulle göra honom till en av världens namnkunnigaste män.

Men om de mikroskopiska cellerna eller bakterierna bestämde vinets eller ölets öde — skulle de ej då också kunna vara av genomgripande betydelse för människans och de högre djurens liv? Pasteur besvarade denna fråga, som han

stälde till sig själv, jakande med att ådagalägga, att sidenmaskens sjukdom, som fört sidenindustri distrikten i Frankrike nära nog till ruin, orsakades av bakterier, som efter upptäckten härav kunde bekämpas.

Till de intressantaste episoderna i Pasteurs liv hör hans kamp mot den hos hundar plötsligt utbrytande sjukdomen, som är allmänt känd under benämningen vattuskräck eller rabies. Då en rabiesmittad hund biter en människa angripes människan av sjukdomen, som alltid har dödlig utgång. På sina håll i vår världsdel uppträdde rabies så allmänt före Pasteurs ingripande, att man nästan kunde beteckna den som en landsplåga. Ehuru det icke lyckades honom att upptäcka de bakterier, vilka orsaka denna sjukdom, var han likväl förvissad om, att det blott kunde vara fråga om dylika som orsaka sjukdomens upphov, och han gick till väga vid sina märkliga försök, som om han haft full klarhet på denna punkt. Efter de första trevande experimenten slog han in på en bestämd väg. Han renodlade rabieskulturer på levande kaniners hjärnor genom trepanerade kanaler och lyckades förstärka rabiesgiftet till högsta potens genom att överföra giftämne från en kanin till en annan redan förut inficerad. Härpå försvagade han bakteriernas virulens genom att utsätta smittad nervsubstans för en två veckors forkningsprocedure. Detta försvagade bakteriegiftet injicerades därpå i två friska hundar och giftdosisen stegrades dag efter dag tills han slutligen vågade ett experiment för att se, huruvida hundarna blivit immuna. Nu inympades kraftiga satter högeligen livskraftiga rabiesbakterier på fyra hundar, nämligen två preparerade och två andra. Inom kort avled de senare i sina burar under upphävande av de hemska tjut, som äro signifikativa för vattuskräcken, under det att de

båda övriga dag för dag mådde allt bättre. Otvivelaktigt hade Pasteur funnit vägen till sjukdomens bekämpande. Första gången han ställde de på detta sätt samlade erfarenheterna till människornas gagn var, då han behandlade en elsassisk nioårig pojke vid namn Joseph Meister, som blivit biten av en galen hund. Pojkens förtvivlade moder, som trodde, att hennes son var räddningslöst förlorad, förde honom med en sista svag förhoppning till Pasteur, om vars experiment hon hört talas. Pasteur vågade försöket, och pojken icke blott överlevde sjukdomen utan blev fullständigt botad.

I början av 1881 hade Pasteur genom i laboratoriet anställda försök nått fram till en fast övertygelse, att den under benämningen mjältbrand bekanta husdjursjukdomen icke blott hade sitt ursprung i någon viss bakterieexistens, utan även kunde förebyggas genom injektion av lymfa eller annat ympämne, som innehölls i själva sjukdomsämnet. Men Pasteur hade fiender i hälar på sig. Liksom hans experiment förnämade läkarna, hade han nu trampat det vällovliga och nyttiga veterinäryrket på tårna, och en av de ledande männen inom detta, monsieur Rossignol, kokade ihop en plan att lura Pasteur till ett riskabelt offentligt experiment och därigenom göra kål på honom. Rossignol uttryckte sitt starka tvivel icke blott på mjältbrandsbakteriernas utan på överhuvudtaget varje bakteries förmåga som sjukdomsalstrare. Han utgav en besk och ironisk avhandling mot Pasteur, i vilken han förklarade: "Mikroben ensam är den eviga sanningen och Pasteur är dess profet". Rossignol hade åtskilliga anhängare, Pasteur ganska många motståndare och det blev därför en rätt bekymmersam tid för den senare. Men han tappade ej modet.

Rossignol organiserade nu för att ådagalägga Pasteurs humbugsmakeri och otillförlitlighet på godset Pouilly-le-Fort i närheten av Melun ett experiment i större stil. Sextio får ställdes till Pasteurs förfogande. På tjugufem injicerade Pasteur sitt med stor möda utexperimenterade mjältbrandsvaccin, under det att tjugofem sluppo undan dylik behandling. På samtliga dessa femtio inympades senare, sedan vaccinet bort göra sin verkan, kraftiga doser mjältbrandsbakterier. De tio övriga fåren sluppo ifrån varje behandling och voro blott med för kontrollens skull. Dessutom ställdes tio kor till förfogande, av vilka sex ympades med Pasteurs mjältbrandsvaccin, innan de ympades med smittämnet.

Experimentet började den 5 maj 1881. Pasteur arbetade biträdd av tre av sina mest hängivna och framgångsrika lärjungar, av vilka två, Chamberland och Roux, sedermera inhöstade mycken ära som framgångsrika jägare på de bakteriologiska jaktmarkerna. Rossignol, som mistrodd Pasteur, hade sört för effektiv kontroll, men den hade varit obehövlig, ty Pasteur ställde sig oförfärad och förvissad om riktigheten av sina slutsatser till förfogande i alla hänseenden enligt de riktlinjer, motståndarna angivit för experimentets utförande. Chamberland och Roux besökte så gott som dagligen djuren och undersökte dem. Sedan giftämnet inympats på de femtio fåren och tio korna steg spänningen till sin höjdpunkt. En dag omtalade Roux och Chamberland för Pasteur, att några av de tidigare ympade fåren hade feber. Pasteur blev orolig. Roux skrev då: "Några ögonblick tycktes han svikta i sin starka tro, när det såg ut som om experimentet skulle slå fel". Det blev en sömlös natt för den djärve och skicklige vetenskapsmannen. Men när han nästa morgon anlände till Pouilly-le-Fort mottogs han med hänfödda jubelrop av den talrika och representa-

tiva församling, som samlats här för att bevittna experimentets slutförande. De döda kropparna av tjugotvå icke ympade får lågo sida vid sida. De tre övriga fåren stapplade omkring i kamp med denna sista obevekliga och alltid segerande fiende till allt vad liv heter. Alla de får, som ympats med Pasteurs vaccin, befunno sig i högönskelig välmåga. De åto och rasade omkring, som om de aldrig varit inom ett avstånd av hundratals mil från en mjältbrandsbacill. Sammalunda var förhållandet med korna som ympats, medan de andra, som icke undergått preventiv behandling, voro illa därana och starkt uppsvållda. Det var en glänsande seger för den geniale forskaren.

Underrättelsen om Pasteurs nyaste upptäckt spred sig snabbt över Frankrike och hela kontinenten, och världen väntade i sin häpenhet, att Pasteur, som en ny Messias skulle lyfta allt lidandes börda från ett betryckt människosläkte.

Pasteur erbjöds hederslegionens storkors för denna betydelsefulla upptäckt, men han förklarade, att han icke ville mottaga det, förrän han visste, att hans kolleger Chamberland och Roux även erhöilo samma utmärkelse. Detta ädelmod och denna blygsamhet, som ständigt präglade allt hans framträdande, utgör otvivelaktigt en väsentlig förklaringsgrund till att Pasteur av sina anhängare icke blott älskades nästan lidelsefullt utan tillbads.

Stockholms stad inköper lantegendom till yrkesskola för lungsjuka? Tuberkulosvården i Stockholm kommer att få nya, goda möjligheter om ett förslag, som nu behandlats inom det nytillsatta tuberkulosrådet vinner de kommunala myndigheternas gillande. Enligt planerna skulle staden inköpa en egendom om ett par hundra tunnland, belägen i Stockholmstrakten. Här skulle vissa utskrivna patienter få vistas som konvalescenter och dessutom få möjligheter till omskolning när detta vore av nöden.

Saken har avancerat så långt att rådets arbetsutskott med bl. a. tuberkulosbyråns föreståndare, dr Carl Gentz, rest ut och inspekterat en egendom, som eventuellt skulle lämpa sig för ändamålet.

Bakgrunden till försöket att få denna nya vårdform till stånd är den tilltagande trängseln på sanatorierna. Man behåller inte patienterna längre än absolut nödvändigt. När man tror att de är friska måste de i väg och kanske tillbaka till ett ohygieniskt arbete. I många fall blir sjukhusvistelsen på detta sätt bortkastad. Snart står de tillfrisknade åter vid sanatorieporten.

Enligt den preliminära planen skulle egendomens jordbruk utnyttjas i omskolningskurserna. Man har också tänkt att anlägga en större trädgård. Vidare skulle det bli utbildning av skomakare, skräddare, bokbindare och andra yrkesmän samt kurser i maskinskrivning och bokföring.

Ärendet bör om det går som man tänkt sig vara klart för behandling i stadsfullmäktige i december eller i januari. Rustningarna på det nya konvalescenthemmet skulle då kunna börja i vår.

från FÖRBUNDSARBETET

FÖRENINGEN FÖR LUNGSJUKA I STOCKHOLM

har varit inbjuden till den nyrenoverade och tillbyggda tuberkulosbyrån i Stockholm, vars lokaler förevisades av överläkaren d:r Carl Gentz och doktor I. Bluhm.

Över 100-talet medlemmar hade infunnit sig och togo intresserat del av de många och praktiska nyheter, som tillkommit inom byråns organisation, bl. a. den stora mottagningshallen, där de besökande på ett effektivt sätt delas upp på de olika avdelningarna, det hypermoderna journalarkivet, som gör det möjligt att på ett ögonblick finna alla upplysningar om patienter m. m. Att denna effektivisering av mottagningen varit nödvändig förstår man, när man hör att Tuberkulosbyrån dagligen passerar av c:a 800 personer. Trots detta torde väntetiden i jämförelse med övriga kliniker i Stockholm vara tämligen kort och kan genom det nya systemet ytterligare nedbringas.

Efter visningen av lokalerna samlades man i Tuberkulosbyråns nya föreläsningssal där överläkare Gentz redogjorde för Tuberkulosbyråns arbete och nya arbetsuppgifter samt för en del av de planer på eftervårdsfrågans lösning som föreligga inom det nybildade tuberkulosrådet. Bl. a. planerar man särskilda samlings- och verkstadslokaler för de från sanatorierna utskrivna, kombinerade med tillfälliga bostäder för dessa tills de kunna skaffa sig rum på den allmänna hyresmarknaden, särskilda subventionerade bostäder för smittofria lungsjuka och småstugor för familjer med barn där någon av familjemedlemmarna är smittoförande och familjen för den skull inte kan beredas bostad i något av barnrikehusen. Sju sådana småstugor ha f. ö. redan ställts till sådana familjers förfogande och det har visat sig vara en mycket god lösning av bostadsfrågan i sådana fall. Vidare planeras som bekant för de lungsjuka yrkesutbildning och arbetsberedning m. m.

Efter d:r Gentz föredrag hade Flis medlemmar tillfälle att framställa frågor, vilka besvarades av doktorerna Gentz och Bluhm samt av Tuberkulosbyråns kurator, fröken Karin Gejrot.

KRONOBERGS LÄNS KONVALESCENTFÖRENING

styrelse har hållit sammanträde på sanatoriet Lugnet, till vilket även inbjudits representanter för patientföreningen vid sanatoriet och Växjö stads vårdhems tbc-avdelning.

Frågan om organiserandet av julinsamlingen diskuterades. Mötet beslutade, att årets insamling skall anordnas som en centralinsamling, i vilken sanatoriets och vårdhemmets patientföreningar samt konvalescentföreningen skall delta. Insamlingen skall bedrivas dels med hjälp av kuponglistor av typ, som godkänts av näringslivets granskningsnämnd, dels ock som bössinsamling. Ansökan om erhållande av kontrollgirokonto för insamlingen skall göras hos granskningsnämnden. Vidare beslöts att ingå till direktionen för sanatoriet med en anhållan

om att direktionen måtte ställa sig som kontrollant av insamlingen. Direktionen har bifallit denna anhållan och beslutat att kontrollera och revidera insamlingen.

Därefter lämnade fröken Majken Fransson en redogörelse över den instruktionskurs i socialvårds- och förbundsfrågor, som de lungsjukas riksförbund den 8—15 sept. anordnat på Bommersvik folkhögskola.

För att åstadkomma en intimare kontakt mellan konvalescentföreningens styrelse och dess medlemmar beslöts på förslag av hr Stig Karlsson, Lenhovda, att utsända ett cirkulär till medlemmarna, vari dessa skall uppmanas att delge styrelsen sina problem av olika slag samt inkomma med eventuella önskemål angående föreningens verksamhet.

Inom ett flertal av landets län har under de senare åren hållits socialvårdskonferenser, där de lungsjukas problem diskuteras. Styrelsen ansåg, att en sådan konferens bör anordnas även inom Kronobergs län. Till denna skall inbjudas läkare, distriktssköterskor, riksdagsmän, landstingsmän, kommunala förtroendemän samt andra personer, vilka ha med socialvården att göra. Tidpunkten, då konferensen skall hållas, kommer senare att fastställas.

Konvalescentföreningens styrelse vill också uppmana alla f. d. sanatoriepatienter i länet, som ännu ej ingått som medlemmar i föreningen, att ansluta sig till föreningen genom att insätta årsavgiften 1 kr. på föreningens postgirokonto 285782.

KONVALESCENTFÖRENINGEN SIRIUS I PITEÅ

har haft sammanträde under G. Carlssons ordförandeskap.

Av vid mötet avlämnade rapporter tilldrog sig Alvar Johanssons rapport från årsmötet i Stockholm berättigat intresse. Huvuduppgiften för förbundet är allfort eftervården och arbetsberedning åt de lungsjuka konvalescenterna. Med icke mindre intresse mottogs G. Carlssons rapport från landstingets sjukvårdskommittées verksamhet under året. Av densamma framgick att ett tjugotal personer erhållit möjlighet till omskolning på landstingets bekostnad men rent principiellt tillmätte föredraganden ännu större betydelse är byggandet av elevplatser vid Kalix kommunala yrkesskola för de lungsjuka konvalescenterna, som beslutats av landstinget på sjukvårdskommitténs förslag. Kostnaderna beräknas till cirka 225 000 kr.

Sedan en del anslagsäskanden behandlats och en del interna frågor avklarats avslutades sammanträdet av ordföranden med ett anförande vari han klarlade vilka förbättringar som åstadkommit för de lungsjuka konvalescenterna, framförallt i Norrbotten. Att så blivit fallet är till icke ringa del vår organisations förtjänst och bör mana till ökad anslutning från konvalescenternas sida. I rättvisans intresse bör dock påpekas att myndigheter, såväl som enskilda med största välvilja beaktat konvalescenternas svåra ställning och gjort allt vad som för närvarande kan göras, framhöll talaren och poängterade att det bör vara en heder sak för de lungsjuka konvalescenterna att på allt sätt medverka till att de vidtagna åtgärderna utnyttjas på bästa sätt.

ESKILSTUNA LUNGKONVALESCENTERS FÖRENING

(ELKÄ) har hållit sitt första möte efter sommarferierna. Mötet öppnades av ordf. J. A. Åkerlund, som uttalade den förhoppningen att säsongens arbete skulle bli till stor nytta för föreningen, då stora planer voro under utarbetande. Han kunde också omtala att man lyckats öka eskilstunaupplagan av tidningen Status med 150 ex. denna månad. Rapporten från förbundets årsmöte i Stockholm lades med godkännande till hand-

Vad innebär "den fria kvävgasbehandlingen"?

Som bekant beslöt riksdagen i våras med anledning av motioner av Sigfr. Jonsson i Alsen m. fl. att bevilja statsbidrag till kvävgasbehandling av mindre bemedlade lungsjuka samt till fria resor i och för sådan behandling. Med anledning av ett flertal förfrågningar ang. detta besluts innebörd återge vi här nedan de viktigaste bestämmelserna ur Kungl. Maj:ts kungörelse nr 332/1944, som behandlar denna sak.

Kungörelsen trädde i kraft 1 juli 1945. Men då landstingen ha att svara för dels förskottering av beloppen, dels för 1/3 av behandlingkostnaderna så erfordrades även ett landstingsbeslut innan den "fria kvävgasen" kan komma igång.

Med kvävgasbehandling förstås införande av luft eller kvävgas i brösthålan jämte i anslutning därtill företagna genomlysningar. Således bli själva påfyllningen och genomlysningen avgiftsfria, däremot ej övriga ingrepp o. dyl. "Fri kvävgasbehandling" meddelas endast vid sanatorium, centraldispensär eller tbc-avdelning vid lasarett således vid s. k. A-anstalter.

Friresa utgår vid färd med järnväg, buss eller fartyg med belopp motsvarande kostnaderna för 3:dje klass på järnväg, billigaste plats i omnibus eller salongsplats å fartyg, däremot ej vid resa inom stad, köping etc. Om den sjuke är boende mer än 20 km. från närmaste järnvägs- eller fartygs station eller busslinje kan han erhålla 10 öre pr km. för del av väg som överstiger 20 km. De vårdbehövande få alltså själva svara för sådan resekostnad intill 20 km.

lingarna. Två nya medlemmar välkomnades. Efter mötet sjöng Stig Olsson några sånger med fr. Margareta Larsson vid pianot. Kaffe dracks under gemytlig stämning. Slutligen förekom en frågesporttävlan mellan ett lag från ungdomsklubben Reform och ett från ELKÅ, varvid ELKÅ segrade med 20½ poäng mot 17.

VÄRNAMOORTENS KONVALESCENTFÖRENING FÖR TBC-SJUKA

har haft möte å Grand hotell i Värnamo. Vid mötet diskuteras de partiellt arbetsförsas problem och i synnerhet då de lungsjukas. Föredrag hölls av arbetsberedningsassistenten vid länsarbetsnämnden i Jönköping, G. Sjövall, som talade om "De partiellt arbetsföra och deras problem".

Mötet öppnades av ordföranden G. Viktorsson, som i ett anförande redogjorde för De lungsjukas riksförbunds tredje socialvårdskurs på Bommersviks folkhögskola vari tal. deltagit.

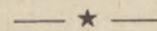
Talaren framhöll även den oerhörda betydelse som De lungsjukas riksförbund, trots sin ungdom, redan haft för de lungsjuka. Det är av vikt, att de lungsjuka själva ännu mer än vad nu är fallet förstå betydelsen av sammanhållning och av att deras problem föras fram i ljuset av en deras egen organisation.

Efter assistent Sjövalls föredrag följde en givande diskussion över de berörda frågorna och till slut blev det en stunds trevlig samvaro med kaffedrickning och allsång med mera.

För erhållande av fri kvävgasbehandling och fria resor för sådan behandling erfordras att vederbörande är medellös eller mindre bemedlad.

Som medellös räknas dels person för vilken det senast fastställda beskattningsbara beloppet icke överstiger 400 kr., dels ock person för vilken det senast fastställda taxerade beloppet uppgår till högst 1,800 kr. ändock att det beskattningsbara beloppet överstiger 400 kr. Vederbörandes förmögenhet får dock ej överstiga 12,000 kr. (Svensk författningssamling 904/1943).

Ansökan om dessa förmåner skall ställas till landstingens sjukvårdsberedning eller i stad som ej deltagar i landsting hos däremot svarande myndighet.

Tavelstölden (Forts. fr. sid. 21)

— Jaha. Nå, ni gick vidare till en annan sal. Under de följande fem minuterna fanns inga besökanden i lilla galleriet. Det var amanuens Fagerström som gjorde upptäckten ungefär 14,15 och ringde till polisen. När vi kom till platsen och fick reda på de närmare omständigheterna så riktades misstankarna genast mot Karlberg som då hade vakt i galleriet. Det var nästan för lätt att konstatera för att det skulle vara riktigt. Men var fanns Karlberg. Han var försvunnen. Vi sökte honom i hans bostad. Ingen svarade på våra ringningar. När vi bröt upp dörren stod Karlberg framför kakelugnen och hade eldat en brasa — mitt på sommaren. Ja, naturligtvis fann vi de förkolnade resterna av en oljemålning i brasan. Det vill säga, helt förkolnad var den inte. En liten flik var oskadad.

Kommissarie Berg gjorde en paus.

— Nå, Karlberg, sa han sedan. Vem var det som varnade er för att polisen skulle komma och som uppmanade er att bränna upp tavlan?

— Ingen, svarade Karlberg buttert.

— Ja, då får jag gå vidare i min berättelse, sa Berg. Nu kommer vi till något mycket mystiskt. Den bit av tavlan som inte hade blivit förstörd av elden klubbade. Hur ska man förklara den saken? Min teori är denna. En låt oss kalla honom herr A. hade länge tänkt att stjäla en tavla från museet för att sälja den och förbättra sina dåliga affärer. Han hade lyckats spåra upp en köpare till den franska tavlan och så invigde han vaktmästare Karlberg i saken. Denne skar ut duken ur ramen och gömde den nere hos sig. Nu kommer det raffinerade. När polisen kommer och misstankarna riktas mot Karlberg, skyndar herr A. och varnar denne och säger att allt är förlorat. Det är bäst att göra sig av med beviset. Herr Karlberg är mycket tacksam för varningen och eldar alltså upp målningen. Är det inte riktigt?

Ingen svarade.

— Tacksamhet är en dygd, fortsatte Berg. Karlberg vill inte avslöja sin medbrottsling. Saken kanske emellertid kommer i ett annat läge, när Karlberg tänker på att målningen inte

Etter ANNAT

Status Julnummer

har när detta skrives gått i press och torde vara ute i marknaden i mitten på november. Det vackra omslaget i tre-färgstryck, som är avbildat härövan, är utfört av konstnären Gunnar Widholm och innehållet är som vanligt förnämligt.

Traditionsenligt inledes julmret med en lyrisk avdelning, i vilken märkes en originaldikt av

Nils Ferlin,

f. ö. en av de få dikter av skalden som publiceras i år. Den till varje verklig jultidning hörande juldikten har skrivits av Nils Magnus Folcke.

Forskningsresanden Sten Bergman

berättar härefter om Japans kejsare och om en trädgårdsfest med kejsaren som gäst som doktor Bergman bevisat. Björn Hodell, den suveräne skildraren av gamla glada tider i Kungl. Huvudstaden, ta'r läsaren med på en promenad i "torget" (Kungsträdgården) i Stockholm för 65 år sedan och Ellen Rydelius är guide för en gastronomisk rundresa genom Sverige, "Från lappkoken till spettekakan". Ellen Rydelius' sakkunskap och skildringsförmåga på det kulinariska området äro väl kända och läsaren kan därför bereda sig på en verkligt angenäm färd mellan landskapsrätter och säsongdelikatesser av mångahanda slag.

Eigil Schwab

ritar och berättar en rolig historia från Bergslagen, "En önskan går i uppfyllelse" och Åke Balltorp, författare till en mångfald succérevyer på Södra Teatern, kåserar spirituellt om hur en revy kommer till. Martin Nilsson, välkänd medarbetare i Status julnummer, ritar och kåserar på vers, hans bidrag heter denna gång "Fredsjul-manifest".

"Vilken är den största dumhet Ni gjort?"

har Status i en okynnesenkät frågat ett femtiotal kända svenska medborgare och medborgarinnor, ämbetsmän, vetenskapsmän, författare, skådespelare, konstnärer m. fl. och bara den enkäten torde komma att göra årets julnummer efterfrågat. Den har fått många både visa och spirituella svar.

Gösta Knutsson

svarar även i år för julpristävlingen, som heter "Tio platser — tio författare" och bör intressera särskilt alla litteraturkunniga. Det blir 75 kr. i första pris och dessutom flera priser såväl i denna pristävling som i korsords- och schackpristävlingarna.

Litterära bidrag

i form av noveller ha f. ö. lämnats av Gustav Sandgren, Albert Viksten, Ivar Thor Thunberg, Fritz Stenlund m. fl.

För den konstnärliga utstyrelsen är också väl sörjt. För densamma svara bl. a. Eigil Schwab, Uno Stallarholm, Stig Åsberg, Gunnar Lindwall, Martin Nilsson, Gobi och T. Sandberg. Sammanlagt innehåller julnumret ett 100-tal teckningar och fotografier.

Ja, detta var endast några ord i korthet om årets Jul-Status. Som läsaren märker är den i år bättre än någonsin och ändå kostar den fortfarande endast kr. 1:50. För detta billiga pris får Ni 48 sidor värdefull julläsning (obs! inga annonser!) och det måste väl anses som hittat. Vi kan utan överdrift även i år stå för devisen:

Status julnummer — landets i sitt slag bästa och billigaste jultidning.

Red.

var torr? Och nog borde färgen hinna torka på ett par hundra år.

Karlberg hade rest sig upp och kastade ursinniga blickar på en person i rummet.

— Faktum är, sa Berg, att originalet finns kvar i herr A:s ägor. Han hade tänkt behålla det och sälja det i smyg under det att Karlberg avtjänade sitt straff. Det var inte snällt tänkt herr A.

Karlberg pekade på den av männen som likblek torkade sin svettiga panna med en näsduk.

— Där sitter han! skrek Karlberg.

— Ni är häktad, amanuens Fagerström, sa Berg. Men min komplimang för er utmärkta kopia som hängde på väggen och blev stulen. Tråkigt att den brann upp, annars skulle jag gärna ha köpt den av er och införlivat den med mina samlingar. Det hade alltid blivit en slant för er när ni kommit ut ur fångelset.

Mjösunds
Cementvarufabrik
Njurunda

De Lungsjukas Riksförbund

Kocksgatan 15, Stockholm.

Tel. växel: 41 39 99 och 44 40 40.

Ombudsman Frithiofs bost. tel. 51 26 95.

Red. Sandréns bost. tel. 40 69 93.

Kassör Hillers bost. tel. 49 60 96.

Konvalescentföreningar

anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

BLEKINGE LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Helge Svensson, Jämjöslätt. Korresp. Gösta Hansson, Ingenjörsgatan 17, Karlskrona.

BORÅS: SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening. Korresp. Sam Johansson, Nelsongatan 4, Borås.

ESKILSTUNA: ELKÄ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. J. A. Åkerlund, Karlavägen 44, Eskilstuna. Tel. 348 36. Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors, Skogstorp. Tel. 250 73. Föreningens postgiro 28 49 47.

ESLÖV: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Eslöv med omnejd, Box 107, Eslöv. Ordf. Thure Olsson, Eslöv.

FALUN: De Lungsjukas Konvalescentförening i Kopparbergs län, Box 21, Falun. Ordf. Knut B. Gren, Falun, sekr. Karl Jonsson, Rättvik, kassör Thord Anners, Falun.

GÄVLE: Gävle Konvalescentförening. Ordf. Bertil Söderström, 5:e Tvärg. 42, Gävle, sekr. Greta Olsson, Marielund 9, Gävle.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02). Expeditionstid: 10—13 och 15—17, lörd. 10—14.

HALLANDS LÄN: Hallands Läns Förening för Lung-Tuberkuloskonvalescenter. Ordf. John Höög, Engelbrektsg. 7, Varberg. Tel. 12 26. Korresp., kassör och ombudsman Torsten Peterson, Laholmsvägen 41, Halmstad, tel. 15 04, postg. 27 43 44.

Sektioner: Södra Hallands sektion: Ordf. Per Carlsson, Hemgårdsvägen 3, Halmstad.

Mellersta Hallands sektion: Ordf. Gunnar Andersson, Nygatan 11 A, Falkenberg;

Varberg m. omnejd: Ordf. John Höög (se ovan);

Norra Hallands Sektion: Ordf. Nils Kristensson, Kullavik.

HÄLSINGBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Trädgårdsgat. 19, Hälsingborg.

HÄRNÖSAND: Ängermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Yngve Mattsson, Skeppsbron 1, tel. 23 37. Kassör Gerhard Andersson, Bollgränd 2, tel. 22 35. Postgiro 26 29 24.

HÖGANÄS: De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20. Sekr. Robert Dahlström, Strandgatan 31 B, Höganäs.

JÖNKÖPING: Jönköpingsortens Konvalescentförening för TBC-sjuka. Ordf. Hugo Staaf, Stadsgården 3. Kassör: Josef Svensson, Gröna gatan 22 B. Tel. 37 66. Postgiro 27 78 70.

KALIX: Kalixbygdens Konvalescentfören. Ordf. och korresp. Karl Jönsson, Box 289, Kalix.

KALMAR: Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13. Sekr. Fru Alva Andersson, Drottning Margaretas väg 49, Kalmar. Månadsmöten första tisdagen i varje månad i Folkets hus.

KARLSKOGA: Konvalescentföreningen för lungsjuka inom Karlskoga med om-

nejd. Ordf. Bertil Krona, Riksbyggen nr 2, Aggerud, Karlskoga.

KIRUNA: Kiruna Konvalescentförening. Ordf. Josef Lundström, Kiruna, kassör Torsten Vikström, Steinholtsg. 16, Kiruna.

KRAMFORS: Kramfors Konvalescentförening (förening för lungsjuka i Kramfors med omnejd). Ordf. Olle Lindström, FRÄNÖ. Sekr. Gerhard Olsson, Box 40, ÖSTBYDAL.

KRISTIANSTADS LÄN: De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässleholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.

KRONOBERGS LÄN: Kronobergs läns Konvalescentförening. Ordf. Gustav Björkander, Sanatoriet, Lugnet, tel. Växjö 21 88, kassör Ingvar Hansson, Hesse, Lessebo, sekr. Stig Karlsson, Möcklehult, Lenhovda. Postgiro 285782.

LANDSKRONA: Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad. Expedition Fiskaregränden 31, Postfack 113, exp.-tid. månd. o. torsd. 19—20.

LULEÅ: Luleå Konvalescentförening ("Konscento"). Ordf. Göte Landström, Södra Strandgatan 27—29, Luleå. Tel. 23 61. Lokal A. B. F. Föreningsmöten hållas 1:sta söndagen i varje månad.

LUND: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Folke Thörnberg. Exp. L:a Fiskaregat. 4 (Tel. 49 90). Expeditionstid: 12—14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad kl. 6 å Wieselgrens minne.

LYCKSELE: Konvalescentföreningen Bången. Ordf. Arne Johansson, Vägsele.

MALMBERGET: Malmbergets Konvalescentförening. (Malkova). Ordf. Sixten Andersson, Österlånggatan 50. Möten hållas andra fredagen i varje månad. Lokal Folkets hus C-sal.

MALMÖ: Understödsförening för Lung-tbc-sjuka i Malmö stad, Almbäcksgatan 2 B, Malmö.

MALMÖHUS LÄN: Malmöhus Läns Lungsjukas Centralorganisation, Kamreratg. 3, Malmö.

MEDELPAD: Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Skolhusallén 23, Sundsvall. Ordf. Bengt Wedin, sekr. Nils Thelin. Exp. hålles öppen onsd. och lörd. 12—14. Tel. 569 15. Möten hållas tredje torsdagen varje månad kl. 4 e.m. utom under juni, juli och augusti.

NORRBOTTENS LÄN: Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Widar Östling, Bergnäset, Luleå. Tel. 43 08.

NORRFJÄRDEN: Norrfjärdens Lungsjukas Förening. Ordf. Rudolf Persson, Sjulsmark, kassör Gustaf Öhman, Norrfjärdén.

NYBRO: Nybro Konvalescentförening för lungsjuka. Ordf. och korresp. Arne Williamsson, Grönvägen 38, Nybro; kassör Otto Joabsson, Algat. 13, Nybro.

PITEÅ: De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Gerhard Karlsson, Box 723, Piteå. Tel. 17 30. Kassör Kjell Strandberg, Box 17. Tel. 10 08 eller 11 61, Piteå.

RÅNEÅ: Råneåbygdens Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Josef Sjöberg, S:a Orrbyn, Niemisel. Tel. 13.

SANDVIKEN: Sandvikens Lungsjukas Konvalescentförening. (Geografiskt område Sandvikens stad.) Ordf. Helge Eriksson, Seegatan 7 b. h., Sandviken.

SKARABORGS LÄN: Skaraborgs Läns Konvalescentförening. Ordf. Lennart Åberg, Postfack 16, Skövde.

SKELLEFTEÅ: Norra Västerbottens Konvalescentförening. Ordf. Bertil Eriksson, Varvsgat. 5, Skellefteå.

STOCKHOLM: Föreningen för lungsjuka i Stockholm (FLIS). Bondegatan 58, Stockholm. Ordf. Hugo Karlqvist, kassör Per Johansson. Expedition Bondegatan 58 hålles öppen vardagar 9—16, lördagar 9—13, torsdagar även 19—21. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30. Föreningsmöten sept.—dec. 1945 i HSB-salen, Fleminggat. 41, andra torsdagen varje månad kl. 19.30.

STOCKHOLMS LÄN: Stockholms Läns Lungsjukas Konvalescentförening. Postbox 42, Sundbyberg, Postgiro 28 89 42. Ordf. Bertil Forström, Vegagatan 33, Sundbyberg. Tel. 28 36 21.

Sektioner: Sundbyberg, Solna o. Spånga: S. Tjäderklou, Rudviksgatan 1, Hagalund. Tel. 27 30 92.

Sigtunaorten o. Knivsta: Rickard Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.
Nacka: Karl Reimert, Sicklaby 9, Nacka.
Huddinge: Hedley Norell, Snäckväg. 8, Stuvsta. Tel. 57 18 59.

SÖDERHAMN: Söderhamns Konvalescentförening. Ordf. Karl Berglund, Åsbäcksgatan 12, Söderhamn.

UMEÅ: Konvalescentföreningen Lövs^{ta}. Umeå. Ordf. Harald Holm, Box 1836, Holmsund.

UPSALA LÄN: Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Sven Lindberg, Svarthamn 27, Skutskär. Tel. Harnäs 165
Kassör Frkn Ulla Karlsson, Skolgatan 63 B, Upsala. Tel. 341 07.

VÄNERSBORG: Norra Älvsborgs Konvalescentförening. Ordf. Thor Tibblin. Nygatan 13, Vänersborg.

VÄRNAMO: Värnamoortens Konvalescentförening för tbc-sjuka. Ordf. Göte Viktorsson, Box 25, Värnamo.

VÄSTERBOTTENS LÄN: Västerbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Karl Hultdin, Hällnäs, Sanatorium, sekr. Alexander Andersson, Hällnäs Sanatorium.

VÄSTERNORRLANDS LÄN: Västernorrlands Lungsjukas Centralförening. T. f. ordf. Yngve Mattsson, Skeppsbron 1, Härnösand, t. f. sekr. Nils Thelin, Fagerdalsgatan 3, Sundsvall.

VÄSTERVIK: Västerviks Konvalescentförening för tbc-sjuka. Ordf. Harry Druid, kassör och sekr. Ingvald Axelson, Ö. Kyrkogatan 49, Västervik.

VÄSTMANLANDS LÄN: Föreningen för lungsjuka i Västmanland (F. L. I. V.). Ordf. Gunnar Pettersson, Vasagatan 41 A, Västerås, tel. 332 41; kassör Axel Lindh, Bomansg. 18 C, Västerås. Tel. 355 40.

Sektionen i Västerås: Ordf. Karl M. Svensson, Kopparbergsvägen 53, Västerås.

Sektionen i Köping: Ordf. Alvar Rosen, Viktorieg. 6 B. Tel. 891; kassör Anna-Lisa Torstensson, Scheeleg. 17, Köping. Postgiro 28 14 60.

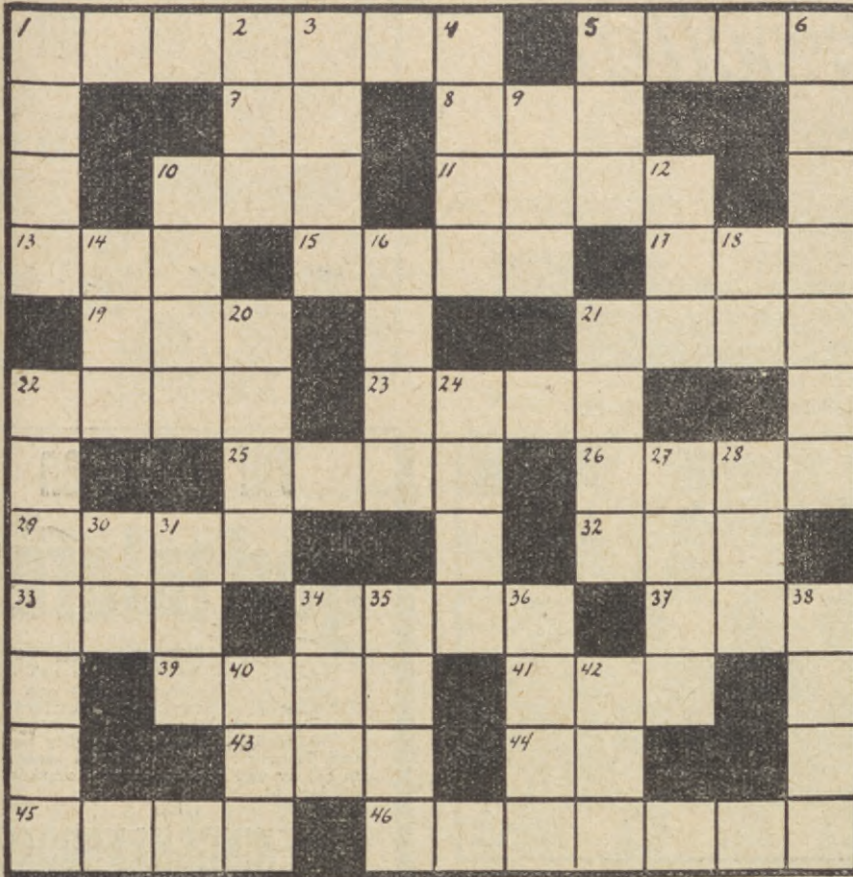
ÖREBRO LÄN: Örebro Läns Patientförening. Postfack 92, Örebro. Ordf. Alfred Lindahl.

ÖRNSKÖLDSVIK: Norra Ängermanlands Konvalescentförening (förening för lungsjuka i Örnköldsvik med omnejd). Ordf. Kjell Berglund, Box 59, Högländssjön. Tel. Ö-vik 24 13. Sekr. Nils Vestman, Sundåsen, tel. Ö-vik 5089.

ÖSTERGÖTLANDS LÄN: De Lungsjukas Förening i Östergötland, Box 101, Linköping, tel. 4440. Ordf. Thure Nilsson, sekr. Fritz Emelson.

ÖSTERSUND: Jämtlands Läns Konvalescentförening. Ordf. Bror-Evert Norman, Regementsgatan 61, Östersund; kassör Gunnar Lögdberg, Gröngatan 38, Östersund.

KORSORD Nr 11

VÄGRÄTA ORD:

1. På bakgator brukar det finnas rum för —. (7)
5. Har lyxkvinna på kvällen, arbetskarl hela dagen. (4)
7. Skära. (2)
8. För tidigt att vänta nu. (3)
10. Gör vi när vi råkas. (3)
11. Vad soldyrkare givetvis vill ha. (4)
13. En som hoppats på befrielse. (3)
15. Sonja Henie har aldrig gjort en sådan figur på isen. (4)
17. En karl i kjolar. (3)
19. Har rekord i kappätning. (3)
21. Därmed kör bonden in ärterna på vintern. (4)
22. Om Andersen, H. C., det blivit förunnat
En radio höra och skåda,
då skulle han säkert förkunnat:
Se, det var en underbar —! (4)
23. Att lura ordentligt. (4)
25. Fonetisk humor. (4)
26. Stekta sparvar flyga i munnen på en. (4)
29. Betlehemstjärnan var kanske en —. (4)

32. Har man ibland inte. (3)
33. Fika. (3)
34. Malaga och kan soppa vara. (4)
37. Det stimulerande hos en bok. (3)
39. Han torgför sina känslor. (4)
41. "Det kan väl knappast någon — att sväljas hel utav en boa?" (3) (Falstaff Fakir)
43. Uppfattas ej av en lomhörd. (3)
44. Ett pärlsatt snöre, säger Karlfeldt. (2)
45. Har en framskjuten plats i synamentet. (4)
46. "Då skola gravens skumma häkten med rysligt dunder öppna sig". (7) (Stagnelius.)

LODRÄTA ORD.

1. Bär sitt huvud högre än andra. (4)
2. Levde i det längsta. (3)
3. Inte länge sen. (4)
4. Ett spån från Frans G. Bengtssons litterära snickeri. (4)
5. Tövan över hövan. (3)
6. Majoriteten har alltid orätt. (7)
9. Kabinettpapper. (3)
10. Limerick. (4)

12. Poetisk bild av natten. (3)
14. Myrdals dekreta:
Svensson ska ha flera! (3)
16. Trojanska hästen. (4)
18. Kan man ju kosta på sig att göra ibland. (2)
20. Från jordens inre. (4)
21. Tjockare än vatten. (4)
22. "Han skall kunna allt om jordens art och halt, skall tämja stut och fåla och utan klagan tåla en frostnatts hårda slag". (7) (Karl-Erik Forsslund.)
24. Norrlands skolbarn tugga snus. (4)
27. Lämpligt namn på sjuksköterska. (4)
28. Rosen på Hisingsön. (3)
30. Verkar på ostfronten. (2)
31. Gås. (3)
34. Är ryssen inte så det stör. (3)
35. Pianoklink. (4)
36. Slutar aldrig väl. (4)
38. Kan hjälpa en ur nöden, kan bringa en döden. (4)
40. Rinner i Ryssland. (3)
42. Brukar stå och glo. (3)

LÖSNINGAR

till korsord nr 11 skall vara oss tillhanda senast den 10 dec. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i januari-numret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. **Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 11".**

Lösning till korsord nr 9.

G	I	V	A	K	T	S	A	G	
A	S		K	L	O	R	O	F	Y
N	O	D	R	I	M	R	P	A	
	P	O		B	A	K	G	A	R
	P	U	B	O			S	E	J
	N	A		L	A	V	B	E	T
D	I	K	T	R	A	D	E	U	
I	N	N			E		F	A	R
A	G	E	N	T	U	R	A	N	
L	K	I		T	A	L	F	E	L
O	P	E	R	A	R	O	L	L	R
G	I	N				N	I	T	R

Första pris, 10 kr., gick till Ingeborg Lundin, Sjukstugan, Malung, andra pris 5 kr., till Gunnar Hemmings, Fredsgatan 10, 2 tr., Stockholm.

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

FRÅN MATCHEN RYSSLAND—U. S. A.

Nu börja partierna från den sensationella radiolandskampen Ryssland—U. S. A. flyta in i schackspalterna och ut-sättas för gemene mans kritiska granskning. Man söker med ljus och lykta efter en "acceptabel" förklaring till amerikanarnas katastrofala nederlag. Här kommer en sådan förklaring: Amerikas champion och förstabordsspelare visar sig vara totalt (?) okunnig om farrorna i den spelöppning, han ger sin in på. På den här sidan Atlanten är det välkänt i mästartkretsar, att varianten är analyserad till fördel för svart. Vit får inte en chans i det följande partiet — det är mera tragedi än kamp.

Denker

Amerika.

1. d2—d4
2. c2—c4
3. Sb1—c3
4. Sg1—f3
5. Lc1—g5
6. e2—e4
7. e4—e5
8. Lg5—h4
9. Sf3×g5
10. Lh4×g5
11. e5×f6
12. Lf1—e2

Botvinnik.

Ryssland.

- d7—d5
- e7—e6
- c7—c6
- Sg8—f6
- d5×c4
- b7—b5
- h7—h6
- g7—g5
- h6×g5
- Sb8—d7
- Lc8—b7
- Dd8—b6

För att snabbt komma till 0—0—0 med tryck på d-linjen.

13. 0—0	0—0—0
14. a2—a4	

I ett parti Kjellander—Ekström 1942 uppstod med dragomkastning samma ställning. Det följde (Lf3) Se5. 15. Le3, S×3†. 16. D×f3, c5, och svart vann efter 21 drag.

14. — —	b5—b4
15. Sc3—e4	c6—c5!

Vinstställning är redan ernådd — draget c5 är ofta avgörande i liknande positioner.

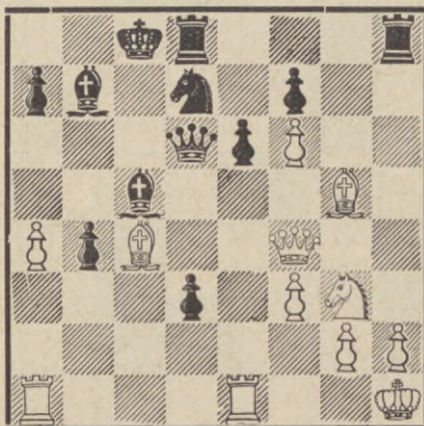
16. Dd1—b1	Db6—c7
17. Se4—g3	c5×d4
18. Le2×c4	Dc7—c6
19. f2—f3	d4—d3!

Hotar såväl D×c4 som Dc5† och

D×g5. Slutet genomförs nu elegant och tvingande.

20. Db1—c1	Lf8—c5†
21. Kgl—h1	
På 21. Le3 följer d2!	22. D×d2, Se5.
21. — —	Dc6—d6
22. Dc1—j4	

Ställning efter 22. Dc1—f4.

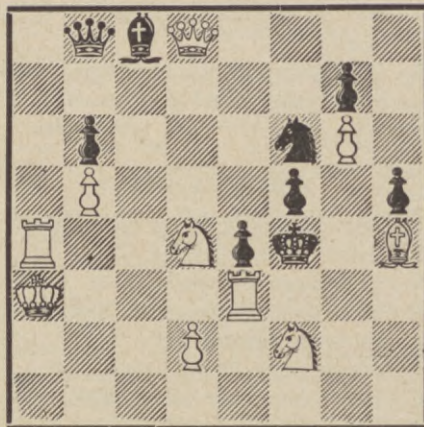

22. — —	Th8×h2†
23. Kgl×h2	Td8—h8†
24. Df4—h4	Th8×h4†
25. Lg5×h4	Dd6—f4
- Uppgivet.

Lösningar. Problem nr 115: 1. Db8.
Problem nr 116: 1. Se4.

PROBLEM NR 117.

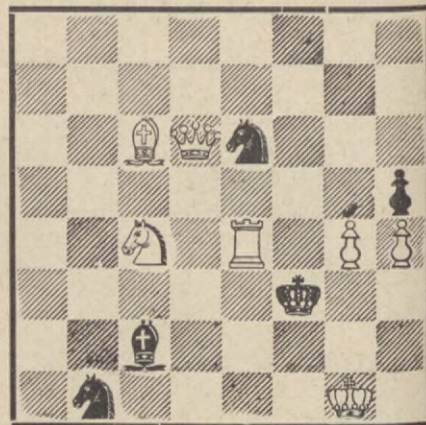
Av. F. Healey.

Matt i två drag.

PROBLEM NR 118.

Av W. Galifzky

Matt i två drag.

Vill Du bli en god talare?

Förmågan att på ett medryckande och övertygande sätt och utan nervositet framföra sina åsikter behöver inte vara medfödd. Du kan lära Dig mer än ta del av vad erfarna män på området ha att lära ut.

Läs

FÖRENINGSHANDBOKEN

som är en systematisk lärobok i talandets och debattens konst och dessutom lämnar alla upplysningar om vad en ordförande, sekreterare, kassör m. fl. behöver veta. Folk rörelsernas främste medverka i denna bok.

Inbunden i starkt klotband 3:— kr. + oms.

STUDIEHANDBOKEN

ger råd och anvisningar till alla som äro tveksamma om vad de skall studera, hur studierna lämpligast bör läggas och hur man skaffar sig den allmänbildning och de specialkunskaper, som äro nödvändiga för den som vill framåt i livet.

Författare till studiehandboken är den välkände folkbildaren, rektor Justus Elgeskog.

Inbunden i starkt klotband 3:— kr. + oms.

Beställ Din bok redan i dag i bokhandeln, hos FIB:s ombud eller direkt från förlaget å nedanstående kupong.

FOLKET I BILDS FÖRLAG

Box 118, Stockholm 1.

Sänd undertecknad mot postförskott + porto och oms.

.... ex. Föreningshandboken
Pris 3:— kr. + oms.
.... ex. Studiehandboken
Pris 3:— kr. + oms.

Namn: .....

Adress: .....

Postadress: .....

Obs! För lagstadgad oms. + porto tillkommer å varje bok 45 öre.

BODEN

E. A. HEDMANS

BAGERI, KONDITORI och KAFÉ
Kungsgatan BODEN Telefon 280
REKOMMENDERAS

Dagligen färskt bröd och gott
bryggt kaffe

Nya Konditoriet

REKOMMENDERAS
Gott kaffe och bröd — Tel. 25 69

N. F. Hedvall & Co.

BODEN — Tel. 22 12

Specialtillverkning:

Skidkängor och norrlandspjäxor,
filtskidkängan "General"

Kommanditbolaget BETONG

SANDER & Co, Hednoret
Telefon Boden 65 16

AXEL LARSSON PLATSLAGERI

Brokläppen BODEN Tel. 11 32

Utför alla slag av till yrket
hörande arbeten. Införda off.

HEDENBRONS KAFÉ

rekommenderas vid utflykter och
promenader

Gott kaffe — Hembakat bröd
Telefon 23 57 — BODEN

Norrländska Socialdemokraten

mest spridda tidningens i Norrbottens
län — upplaga över 18.000 ex. —

Enda utkommande tidningen i Boden

GÖR PENGARNA DRYGA — ät på Mjölkbaren

Kungsgatan 36 BODEN

GYNNA ANNONSÖRERNA!

Herrn (till den store musikern): —
Min fru har skickat mig hit för att höra
om hon stör er, om hon vispar ett ägg.

*

Presentation

Den till Uppsala nykomne studenten
kommer under jakten efter rum till
universitetsbiblioteket Carolina Redivi-
va och okunnig träder han in för att
fråga om där finns något rum att hyra.

— Detta är Carolina, säger den över-
raskade galoschväkterskan. Recentior
drar av sig mössan, sträcker fram han-
den, mumlar blygt: Vilhelm, tack ska
du ha.

*

Skansenreplik

Det var epatåg till Stockholm på sön-
dagen och lilla Barbro från Kumla var
med sin mamma på Skansen. På väg
från djurparken säger Barbros mam-
ma:

— Men Barbro lilla, vad är det du
äter på?

— En kaka som jag fick av aporna,
sade lilla Barbro och lät sig väl smaka.

*

Hönsens budskap

En herre i Springfield, Illinois, gjorde
den dystra upptäckten att grannens
höns sprätte upp fröna i han trädgård
lika fort som han sådde dem. Men en
kväll kom han hem med en bunt pry-
dligt textade adresslappar. Så borrade
han hål genom några små majskorn
och fäste en adresslapp vid varje korn
med några centimeter fin tråd. Därpå
strödde han ut kornen i den hemsökta
trädgården. Nästa morgon satte hön-
sen genast i gång med att picka i sig
de frestande gula kornen. Men lite se-
nare fick deras ägare till sin häpnad se
dem löpa omkring med adresslappar
fladdrande kring näbben. På lapparna
stod det: "Jag har varit en stygg pippi.
Stäng in mig innan jag blir nackad".

BOLLNÄS med omnejd

VI REKOMMENDERAR:

För skogsarbetaren en Urafors huggyx
o. barkspade. För sportmannen en Ura-
fors sportyx. För hemmet en Urafors
vedyx och en köksyx.

URAFORS YXFABRIK, Edsbyn
Grundad 1860 — 75 år 1935
C. O. Åberg & Co.
Tel. 23 o. 33. Telegr.-adr. Urafors, Edsbyn

BETALD ANNONSPLATS

GÄLLIVARE

Firma Nils Axelsson

REKOMMENDERAS
Lappmarksvaror i parti och minut
— TEL. 17 —

Omnibuslinjen

GÄLLIVARE—JUNOSUANDO
Bekväma bussar - Hållplats vid Handl.
Moosberg. Inlämning av gods in på går-
den kl. 2—3 e. m.
— Tel. 420 —

GÄLLIVARE BUSSAKTIEBOLAG

B. A. OSCARSSONS

— Lastbilsakeri & Vedaffär —
REKOMMENDERAS
Tel. 141 — GÄLLIVARE

GÄVLE

NYBYGGNADER, OMBYGGNADER
och husbyggnadsreparationer
utföras förmånligt

PRAKTISKA BYGGNADS AB
Drottninggat. 56 Tel. 29 68, 39 69
Införda kostnadsförslag

BÄRLINS SJUKHEM

Engelbrektsgatan 9

Gävle

GEFLE OMNIBUSBOLAG

Drottninggatan 14
— Tel. 577 —

G Ä V L E

J. HEDMANS LITOGRAFISKA TRYCKERI Efr. LISA KRUSE

Spec.: Reklam-, Emballagestryck m. m.
Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 28 92

BETALD ANNONSPLOTS

HUDIKSVALL

MANUFAKTUR- & GARNAFFÄR DAM- & HERREKIPERING RESEFFEKTER

Alltid väl sorterat lager av senaste nyheterna i branschen.
Hudiksvalls Manufaktur Aktiebolag

A.-B. A. G. SPETS

Herravdelning — Manufakturavdelning

Tel. 107

Tel. 33

Etabl. 1886

H Ä R N Ö S A N D

A P O T E K E T K R O N A N

Storgatan 16

H Ä R N Ö S A N D

Tel. 26 78

Trävaruagentur, Parkettgolv,
Kähns Lamell dörrar, Försäkringsringar, Ved, tel. 2539.

JACOB VERSTEEGH, Härnösand
Nybrog. 10. Tel. 21 05, 22 68, 28 62

Hj. Hällström Elektrisk Byrå

Strandgatan 2. Tel. 25 76.

Margaretas Matsalar

Storgatan 46.

GOD MAT — HUMANA PRISER
Rekommenderas

AB WIRSTRÖMS KONDITORI

— Medlem av Tårtförmedlingen —
Rekommenderar sina tillverkningar
Rikstelefoner 2145 och 1492

BETALD ANNONSPLOTS

FATAL SITUATION.

— Hurra! Vi är räddade!! Det kommer en ångare!

— Och jag som tappat mitt läppstift.

K A L M A R

Montering av gengasaggregat
Förstklassiga bilreparationer

A.B. Sievert & Fornander

KALMAR. Telefoner: 7, 215, 1515

K A R L S K R O N A

Göta Konditori

A. H. HOLMER

Landbrogat. 11. Karlskrona. Tel. 846

Konditoriet där man trivs

Beställningar å tårter, efterrätter m. m. utföras till största belåtenhet

K I R U N A

H. JAKOBSSONS EFTR. SPECERIAFFÄR

ALLTID PRIMA VAROR

Hj. Lundbohmsvägen 60 — Tel. 302

Värme- & Sanitetsanläggningar, Badrumsinredningar. - Reparationer utföras snabbt och omsorgsfullt. Konstruktioner.

Kostnadsförslag. Humana priser.
Entreprenör Gunnar Ljungdahl. Tel. 1294

V. AHLSTUNDS MÅLERIAFFÄR

Hantverkaregat. 32 Tel. 846

REKOMMENDERAS
UTFÖR ALLT I BRANSCHEN

K I R U N A

Alltid färsk BAKVERK CONDITORI BRÄNDA TOMTEN

(Paul Lavén)
- Tel. 109 -

TÅRTOR — EFTERRÄTTER

K R A M F O R S M E D O M N E J D

Att handla rätt, när det gäller
KOSTYMER, ULSTRAR, PALETAER
och i övrigt allt vad till en väl sorterad
herrekipering hör är att köpa Edra
varor hos

STEENS HERRKLÄDER
Tel. 357 — Kramfors

Vid köp av

M Ö B L E R

vänd Eder med förtroende till

O. W. ÖSTLUND

När Ni skall sätta bo
kan Ni med förtroende vända
Eder till oss.

AB MÖBLER o. HEMKULTUR
KRAMFORS Telefon 283
— OBS! Egna tillverkningar. —

Byggmästare C. A. SVANHOLM
Tel. 281 — KRAMFORS — Tel. 281
Utför ny- och ombyggnader. Ritningar,
kostnadsförslag och inredningar.

B Y L U N D S E F T R. BAGERI — KONDITORI

Trevliga lokaler

Gott bröd — Gott kaffe

På alla högtidsdagar är
en tårta från

L Ü B E C K S
K R A M F O R S
välkommen. Tel. 231

GUSTAFSSONS KONDITORI (vid Torget)

Egna tillverkningar: Tårter, bakelser,
småbröd m. m. Beställningar mottagas.
Tel. 604. Medlem av Tårtförmedlingen.

A B E M. BACKLUND Kramfors

MANUFAKTUR, VÄVNADER och
KORTA VAROR I PARTI
Odertel. 91. Kontoret 391.

Kramfors Folkets Park
LEDANDE NÖJESPLATS
I ADALEN

KRYLBO MED OMNEJD**K O N S U M**

ger ekonomisk frihet tack vare kontant handel. Goda varor till låga priser. Rättvis fördelning av överskottet till medlemmarna. Medbestämmanderätt i företagets angelägenheter enligt principen: en medlem — en röst, **KONSUM**, Fors Tel. 30048

BETALD ANNONSPLATS

LJUSDAL MED OMNEJD**A B C. E. N O R D K V I S T**
Möbelfabrik & affär

För all möblering — Platsens största sortering

Tel. 12 23 Ljusdal Tel. 16 73

Edeforsens Kraftaktiebolag

Tel. 11 82 Tel. 11 82

Förstklassigt lager av: Elektrisk armatur, elektriska kokapparater och strykjärn, elektriska kylskåp.

Billiga priser! Gör förfrågningar!

A B JAKOBSSONS AFFÄRER

Huvudaffären i Järvsö. Tel. 93 och 96 Kaffe-, speceri-, konserv-, delikatess- och sydfruktsaffär. Särskild bosättnings- avd. — Högsta kvalitet och största möjliga sortering är vår princip.

ÅBERGS KONDITORI

Tel. 11 11.

Propra lokaler. Daglig servering av kaffe, thé, choklad, mjölk, smörgåsar m. m.

P. NORDLINGS Radioverkstad LJUSDAL.

Radioreparationer utföras till humana priser. Batterier laddas. Reservdelar m. m. i lager
Tel. Ljusdal 13 24.

BÄCKLUNDS BAGERI OCH MJÖLKAFFÄR

REKOMMENDERAS
Tel. 12 71

L U L E Å

E L E K T R A • G. Lindström
Hermelinsgatan 15 - LULEÅ - Tel. 22 14
Alla slags elektriska installationer och reparationer.

Elektrisk materiel, strykjärn, glödlampor, pisar, kylskåp m. m.

L U L E Å**LULEÅ KEMISKA TVÄTT**
Smedjegatan 24 Telefon 14 66**L U L E Å**

KEMISK TVÄTT — ANGPRESSNING
Ring Ni, så hämta vi!

Vibro-Block

för grunder och husbyggnader tillverkas och försäljes genom

BRÖDERNA HEDLUND BETONGFIRMA

Tel. 11 04 — LULEÅ — Box 2018

Bürén & Nilsson

1:a klass Herrekepering & Herrkonfektionsaffär

Tel. 22 60 — LULEÅ

REKOMMENDERAS

Läs**Norrbottens-Kuriren****Gunnar Ericsons Maskinfirma**

Automobil-, verkstads-, bygnads- och industriförnödenheter.

Begär prospekt — Infordra offert

Tel.: Kont. 3560, lagret ankn. Chef. 3580.

BRUNNSBORRNINGAR

utföres av

BORRFÖRMAN H. BJURSTEN

Box 524 - L u l e å - Tel. 31 91

PRÖVA**SJÖGRENS KONDITORI**

erkänt GODA KAFFE... Ni blir belåten!

Adressen är Storgatan 48

M A L M B E R G E T**O. K. JONASSONS UR- & OPTISKA AFFÄR**

Tel. 349 Malmberget Tel. 349

REKOMMENDERAS

M A L M Ö**MARMOR, KALKSTEN och GRANIT****INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON**

— Villa Daisy, Mariedalsvägen —

M A L M Ö Telefon 153 80

M O T A L Å**RUBEN PETTERSON****Kaffe & Specerier**

Bussplan, Motala

Tel. 754

B A R N G A R D E R O B E N

— Specialaffär för barnkläder —

Platensgat. 17, Motala. Tel. 14 26.

N O R R K Ö P I N G**FIRMA MARTIN JANSSON**

Gödsgatan 11 Telefon 244 98

— N O R R K Ö P I N G —

Säljer: Byggnadsmaterial.

Utför: Asfalt- o. Isolationsarbeten, Massagolv m. m.

P I T E Å M E D O M N E J D**Dr. P. H. Söderbaum**

Storgat. 50

Tel. 15 20

P i t e å

Dr. C. A. Brodd

Norrjärden

P i t e å

Tel. 500 59

Gör Edra brödköp

h o s

HERBERT LIDSTRÖMS BAGERI

ROKNÄS — Tel. 400 30

S A N D V I K E N**Dr Erik Husmark**

Stationsgatan 16

Tel. 40 60 - Sandviken.

BRÖDERNA GRIPS BAGERI

Sandviken

REKOMMENDERAS

ÄVEN I TIDER SOM DESSA...

är brödet från

BARRSÄTRA BAGERI

av hög kvalitet.

SANDVIKEN**BRÖDERNA SANDBERG**

Sandviken - Tel. 31 56

Tillverka Järnmöbler,
Barnsaddlar för cyklar m. m.**BETALD ANNONSPLOTS****SKELLEFTEA
MED OMNEJD****Bröd. Forslunds Automobilaffär**

Tel. växel 124 80 — Skellefteå.

— Försäljer svenska bilen VOLVO. —
Tillverkar släpvagns- o. tippanordningar.**SUNDSVALL MED
OMNEJD****Järnkonstruktioner och smiden**

för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad
Telefoner 47 57, 47 67 — SUNDSVALL**NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP**

avhåller å Bergsäkers Travbana Sundsvall, travtävlingar c:a 30 söndagar under Mars—Oktober 1945. Totalisator, Restauranter, Högtalarmusik.

Tel.: Kontoret 42 70 — Banmäst. 53 30.

POOLSTEN och POOLBLOCK— det populära byggnadsmaterialet
Förbillig byggnationen i uppsättning och underhåll, hållbarhet och isolering. Godkänd av alla byggnadsnämnder.

Införda kostnadsberäkning

AB MJÖSUNDS POOLSTENSFABRIK

Postadress: NJURUNDA, Tel. 63 o. 97

LILLA BAGERIET

Centralgatan 17 — Tel. 3394

Specialité:

KAFFEBRÖD - SMÅBRÖD
WIENERBRÖD - BAKELSER**KAPPBOLAGET**

Storgat. 6—8, SUNDSVALL

Platsens största urval av nyheter i
KAPPOR-PÅLSVAROR
Stilfulla modeller - Goda kvalitéer**Doktor****N. Johansson**

Tulegatan 27 - Tel. 49 06

**SUNDSVALL
med omnejd****MATFORS MÖBLER**
TREVLIKA

PRIMA

MÖBLER

AB MATFORS MÖBELAFFÄR
Matfors — Tel. 170**Doktor G. E. Widmark**Mottagningstid: vardagar kl. 11—13
Annan tid efter överenskommelse.
Storgatan 9. Telefon 5259.**Grundbergs****Rörlägnings A.-B.**Värme- och Sanitetsfirma
Sundsvall. Tel. 10 32, 31 32.**ANKARBOARD**

hård och porös för isolering och inredning av nya och gamla hus.

Ankarsviks Ängsågs Aktiebolag
SUNDSVALL. Tel. 555 40.**ANLITA alltid fackmannen — ANLITA
FLYRÉNS KEMISKA**

för Kem. tvätt, Färgning, Vittvätt och Stärktvätt.

Kyrkogatan 30 — Ordertelefon 1770

PORTRÄTTET eller SERIEN

från

A TELJÉ ENGSTRÖM
(f. d. Palens)
Storgat. 6—8. Tel. 1115. Sundsvall.**AB N. O. RÖNNE**

Sundsvall

Industriförnödenheter

BETALD ANNONSPLOTS**SÖDERHAMN***Efterfråga alltid***Rydéns BÄSTA BRÖD**

Brödet med den verkliga rågsmaken

UMEÅ med OMNEJD**Föreningen MÖBELSNICKERIET**

Grisbacka

Tel. Fabr. 394. Kont. 684
Umeå**HERMANSSONS MÖBELAFFÄR**

Möbler, mattor och gardiner.

Telefon 183 Storgatan 36

UPSALA**CHR. RABÉNS EFTR.**

(A. Widman)

Kungsängsgat. 7 UPPSALA Tel. 379
Affären etabl. 1849. Största sort. av
Sjukvårds- och Optiska artiklar.
Slipningar och reparationer utföras.**ÖRNSKÖLD SVIK
med omnejd****Dr. Gustaf Lindström**

Lasarettet

Örnsköldsvik

J. OLSSONS SKOFABRIK

JÄRVED — Telefon 400 28

Försäljer i parti: Skodon, Handskar
och Sockor av egna tillverkningar.**ÖSTERSUND****Byggmästare JOHAN ERIKSSON**

ÖSTERSUND

Bergsgatan 45 — Telefon 25 63

Utför nybyggnader och reparationer

INFÖRDA OFFERT**KAPPOR och KLÄDNINGAR**

köpes förmånligast hos

HALLENBORG & MAGNUSSON

(Obs! Beställningsavdelning)

Kyrkogat. 62 ÖSTERSUND Tel. 508

(Mitt emot Östersunds sortens mejeri)

Fina tårtor — Delikata bakelser

Beställningar till landsorten expedieras med största omsorg.

KONDITORI GUNNINGS EFTR.

Storgatan 42. Telefon 970.

BETALD ANNONSPLOTS